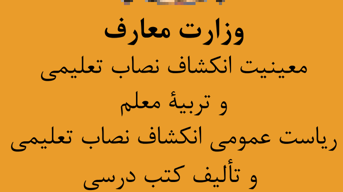

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی
و تربیهٔ معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم
رهنمای تدریس هنـــــر
صنف ۷

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیهٔ معلم

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس هنر

صنف هفتم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش.

مؤلفان:

- معاون سرمؤلف محمد غالب الله یار آمر دیپارتمنت آرت و هنر
- سید انور میچنخیل عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر
- محمدظاهر طاهری عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر
- نفیسه پوپلزی عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر

ایدیت علمی و مسلکی:

- اعضای دیپارتمنت هنر.

ایدیت زبانی:

- محمد عظیم صادقیار
- پوهندوی عبدالرازق اسمر

کمیتۀ دینی، سیاسی و فرهنگی:

- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی.
- مولوی قیام الدین کشاف
- مولوی عبدالوکیل عضو علمی دیپارتمنت تعلیمات اسلامی.

کمیتۀ نظارت:

- دکتور اسدالله محقق معین نصاب تعلیمی، تربیۀ معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژۀ انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین:

رحمت الله غفاری

بسم الله الرحمن الرحيم

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوخو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي	پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

پیام وزیر معارف،

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می‌دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می‌گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تَطَوُر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد.

کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر میتودهای جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیهٔ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفادهٔ شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می‌آید تا در تعلیم و تربیهٔ با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آروزهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می‌نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی‌های جامعه و منافع ملی و وطندوستی با معیارهای جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت‌های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیهٔ کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائهٔ نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همهٔ دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین المللی و سایر کشورهای دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری‌های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری‌های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

دکتور اسدالله حنیف بلخی

وزیر معارف

فهرست

عنوان.. صفحه
فصل اول: کلیات و معرفی پلان درسی ۱
اهمیت تعلیم وتربیه و رسالت معلمی... ۱
اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان ۲
ج- اهداف فرهنگی و هنری ۳
۲-۱- اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف ۷ تا ۹ .... ۴
هدف کلی این دوره را به قرار زیر می‌توان درنظر داشت... ۴
بخش‌های هنر:.. ۵
۳-۲ – اهمیت آموزش هنر.. ۶
۵- ۲- نظر کلی به پروگرام درسی هنر.. ۷
۶- ۲- موضوعات آموزشی هنر در صنف هفتم ۸
جدول ب راهنمای تدریس موضوعات آموزشی صنف هفتم... ۱۱
۷- ۲- استراتیژی‌های آموزش هنر.. ۱۲
و- روش پرسش و پاسخ... ۱۳
د- در تاریخ هنر و آشنایی با هنرهای افغانستان ۱۴
هـ - ارزیابی به شیوه بازنگری خودی. ۱۵
هـ- سجل داستانی (سجل معلم) ۱۶
فصل دوم: تدریس موضوعات آموزشی... ۱۶
جدول ۱- پلان سالانهٔ مضمون هنر صنف هفتم (ولایات سردسیر) ۱۷
جدول ۲- پلان سالانه مضمون هنر صنف هفتم – ولایات گرمسیر ۱۸
۲- راهنمایی تدریس موضوعات آموزشی دانستنی‌های معلم ۱۹
انواع شکل ها.. ۲۰
رنگ ۲۱
ترکیب رنگ ها با موادی مانند:.. ۲۱
بافت،... ۲۲
ابزارهنری؛ ۲۴
۲-۲- نقاشی دورهٔ متوسطه:... ۲۵
۳-۲ کاردستی:.. ۲۷
۲-۳- مواد و ابزار برای ساختن کاردستی: ۲۸
کار با گل رس.. ۲۹
۴-۲- آشنایی با تاریخ هنر.. ۳۰
۳- پلان رهنمای تدریس:.. ۳۱
خط ۳۲

نقاشی با خطوط ۳۴
تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام) ۳۶
آشنایی با ابزار هنری ۳۸
شکل سطح و حجم.. ۴۰
تاپه کاری با انگشت ۴۲
ساختن کرهٔ سیمی ۴۴
هنر دورهٔ سنگ ۴۶
رنگ ۴۸
نقاشی از ظرف میوه ۵۱
هنر بین النهرین، ایران و مصر باستان ۵۳
ساختن حجم‌های ساده با گل رس (مکن) ۵۵
نقاشی از فصل دلخواه ۵۷
حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری ۵۹
هنر هندباستان، چین باستان و هنر چاپان ۶۱
بافت... ۶۳
رنگ کردن حجم‌های گلی ۶۵
(هنر یونان باستان و هنر روم باستان) ۶۷
ساختن انواع حجم‌های سیمی ۶۹
هنر مسیحیت ۷۱
ساختن کاردستی با مواد طبیعی... ۷۳
آشنایی با هنرمندان افغانی ۷۵
آشنایی با موزیم‌های ملی افغانستان ۷۷
فهرست منابع ۷۸

فصل اول: کلیات و معرفی پلان درسی

مقدمات:

اهمیت تعلیم وتربیه و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیه را به اشکال گونا گون تعریف کرده اند. عده یی تعلیم و تربیه را انتقال، ارزیابی و توسعه میراث فرهنگی گذشتگان به نسل جدید می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیه را تشکیل نهایی صفات و قابلیت‌های معین درفرد خوانده اند. پاره یی هم تعلیم و تربیه را آشکارساختن استعدادهای نهفته درفرد یا به بیان روشن تر به فعالیت در آوردن توانایی ها و استعدادهای فرد می‌شمارند. برخی از دانشمندان، تعلیم و تربیه را آماده کردن فرد برای زنده گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی به آداب، رسوم، عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفیدتری در بارۀ ماهیت تعلیم وتربیۀ به وسیلۀ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آن ها در این مقدمه از اهمیت خاصی برخوردار است.

بعضی از دانشمندا تعلیم و تربیه را راهنمای جنبه‌های متعدد ابعاد مادی و معنوی فرد یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و اخلاقی می‌دانند.

جان دیوی، تعلیم و تربیه را تجدید نظر در تجربیات و تشکیل مجدد آن ها به گونه یی که موجبات رشد بیشتری را در فرد فراهم نماید، تلقی کرده است.

همۀ تعاریف‌های فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. علمای تعلیم و تربیه از تعلیم و تربیه شاگردان توقعات زیادی دارند؛ آن ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر، با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده، به منظور ساز گاری با جا معه و ورود موفقانه در اجتماع،عادات، مهارتها و ذهنیت‌های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجۀ شگوفایی استعداد بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند، مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روان شناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق پروسۀ تعلیم و تربیه راهنمایی، رشد و انکشاف یابند.

از نظر عرفان اسلام، هدف تعلیم و تربیه، پرورش انسان بسوی کمال است؛ و انسان کامل کسی است که همۀابعاد وجودی او در حد توانایی رشد و تکامل پیدا کند. وظیفۀ مهم معلمان؛ رشد ابعاد وجودی شاگرد است. موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقق روی پرورش بُعد خاصی از وجود آدمی است. هدف تعلیم و تربیه، پر کردن ذهن شاگردان از حقایق و واقعیت‌های مختلف نیست. شاگرد خوب الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، برعکس شاگرد خوب کسی است که هستی مادی و معنوی او درهمۀ زمینه ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی یادگیری است. پروسه تعلیم وتربیه این نیست که تنها به تربیت نخبگان توجه کند و به بقیه شاگردان بی اعتنایی نماید. نظام تعلیم وتربیه مطلوب، پرورش همگان را مورد توجه قرار می‌دهد. تعلیم و تربیه به معنای صحیح آن به تحقق همۀ اهداف تعلیم و تربیه

توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح تربیتی، در همهٔ دوره‌های تحصیلی به تحقق تمام اهداف عمومی آموزش و پرورش از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و فوق بر نامه توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه گی‌های خاصی خود هستند در این دوره شاگردان از لحاظ بدنی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه همسالان در این دوره شکل مخصوصی به خود می‌گیرد. آماده گی شاگردان دراین دروه برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔکودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همسویی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران لذت می‌برند. آن ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از امور مربوط به خویش را انجام دهند. آنان در این دوره، علاقهٔ بیشتری برای درک اسرار عالم و آموختن در بارهٔ طبیعت و عالم معنا از خود نشان می‌دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی شاگردان در این دور بیش از دورهٔ طفولیت است. نوجوانان علاقه دارند که احساسات درونی خود را به اشکال مختلف بیان کنند. آنها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. این فرصت ها همواره متعادل و خوشایند معلم نیست اما از اهمیت تربیتی بالایی بر خور دارند. یک معلم آگاه توجه داردکه از این فرصت ها برای رشد ابعاد و جودی شاگردادن خود در زمینه‌های مختلف هنری، علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفاده بسیار نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان بادرنظر داشت جامعهٔ افغانی و انکشاف همه جانبه علم و دانش در جهت تعلیم وتربیه برای افراد آن ضروری پنداشته می‌شود. نکات زیر شاخص‌های تعلیم و تربیه می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویهٔ ایمان و اعتقاد به عمل و اساسات دین مقدس اسلام،توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآن مجید و سنن پیامبر (ص).
- ایجاد روحیهٔ نظم و دسیپلین و رعایت ارزشهای قانون.
- تقویهٔ روحیهٔ درک مسؤولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی، و اجتماعی.

ب- **اهداف علمی و آموزشی**

در نتیجهٔ پروسه‌های آموزشی که به وسیله نصاب تعلیمی و سایر فعالیت‌های ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد؛ شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب ومهارت‌های عالی تر فکری را انکشاف خواهند داد. بنابر این اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب و تقویهٔ مهارت‌های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان‌های رسمی و خارجی.
- آموختن مهارت‌های آموزش: انکشاف استعداد ها برای ارزیابی خودی در پروسه‌های آموزش و نتایج حاصل از آن.
- تقویهٔ قابلیت تفکر،تعمیق،مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی، هنری، فرهنگی و فنی.
- آموزش علوم،فنون تکنالوجی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز.

- کسب مهارت جهت حل معضلات و مشکلات فردی و اجتماعی.

ج- اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت هنر و فرهنگ (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، مهندسی، رسامی، خطاطی، نقاشی،تزیین خانه و موزائیک)، هنرهای سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ و فرهنگ تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعه افغانی.
- انکشاف مهارتهای هنری از طریق تمرین وفعالیت انفرادی و جمعی.

د- اهداف مدنی و اجتماعی

- تعقیب اهداف زیر در انکشاف مؤقت شاگردان بحیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد.
- تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.
- انکشاف حس خیر خواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ دهشت افگنی و قتل انسان به ناحق و مبارزه با مواد مخدر.
- تقویهٔروحیهٔ احترام به قانون و رعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همگانی بدون درنظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی و اجتماعی، وابستگی سیاسی و امثال این ها.
- انکشاف روحیهٔ مشارکت درفعالیت‌های دینی،هنری، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.
- تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقادپذیری، حوصله مندی و احترام به آرا، اندیشه ها وافکاردیگران.
- رشد وانکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و بر خورد ها به طور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحیهٔ استفاده از تجارت و دستاوردهای علمی و تخنیکی جامعه بین المللی.
- تقویت روحیهٔ احترام به کرامت انسانی و دانستن اساسات حقوق بشر.
- رشد روحیهٔ احترام به مقام انسانی زنان و حمایت از حقوق آنان.
- تقویت روحیهٔ رعایت حقوق بزرگان، همسایه گان، هموطنان و موازین جامعه مدنی.

هـ - اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درک ارزش و اهمیت کار و تقویهٔ روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اصراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن ها و پرورش روحیهٔحراست از اموال عامه.

۲-۱- اهداف عمومی دورهٔ متوسطه از صنف ۷ تا ۹

۱- شاگردانی که دورهٔ ابتدایی را موفقانه سپری نمایند،طبق خواهش خود شان شامل این دورهٔ تعلیمی و تربیتی می‌شوند.

۲- اهداف این دورهٔ انتخاب مسیرهای مختلف زنده گی مطابق با استعداد و علاقه شاگردان و با نظر داشت ضرورت ها و امکانات کشور می‌باشد.

هدف کلی این دوره را به قرار زیر می‌توان درنظر داشت

۱. تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده گی برای دورهٔ بعدی.
۲. توسعهٔ معلومات و تعمیق در مسایل دینی، اخلاقی و مبانی اعتقادی و آشنایی مزید با دانش اسلامی.
۳. انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوند (ج)
۴. تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف درسی.
۵. گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفتهٔ بشری که به مفاهیم و وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.
۶. انکشاف متوازن آموزش زبان‌های رسمی کشور، تقویهٔ زبانهای مادری و زبانهای خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ مرا مها به صورت تحریری و شفاهی.
۷. انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح وهمبستگی ملی، ضدیت با جنگ و تروریزم، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب وسمت دهی شاگردان در راستای رقابت‌های سالم در کارهای شایسته.
۸. رشد مهارتهای تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعداد آنها.
۹. پرورش روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، هنری، فرهنگی و اجتماعی.
۱۰. پرورش علاقهٔ شاگردان به کار وسعی در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن.
۱۱. انکشاف مهارتهای سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی.
۱۲. مواظبت از صحت جسمی خویش.

۲- معرفی برنامهٔ درسی هنر

۲-۱ هنر چیست؟

از برداشت و احساس اشخاص متفاوت؛ تعریف‌های مختلف در زمینهٔ هنر ابراز و نظریات متفاوت ارائه شده است. اشخاص مختلف مطابق توان و استعداد علمی وهنری، ذوق و میل شخصی، فلسفی، اجتماعی و سیاسی خود این کلمه را تعبیر و تفسیر کرده اند.

کلمهٔ هنر در سانسکرت از دو کلمه (هو) به معنای نیک یعنی هر چیزی خوب و نیک که داری فضایل و کمالات است و (نر) یا (نره) به معنای زن و مرد تشکیل شده است. این کلمه به ز بان دری وارد شده است و در اوستا به شکل (هونر) آمده است که از صفات اهورا مزدا به معنای نیک و خوب است. پس از دورهٔ اسلامی به صورت

(هنر) و به معنای انسان کامل و فرزانه و هم به معنای کمال و فضیلت آمده است. در دارة المعارف فعالیت‌هایی مانند: نقاشی، طراحی، گرافیک، معماری، موسیقی، شعر، درامه، سینما را هنر می‌گویند.

یک تعریف قاطع و یک جانبه قناعت اشخاص متفکر و مبتکر را فراهم کرده نمی تواند به این ارتباط چند جمله از نظرها و تعریف‌های اشخاص مختلف در بارهٔ هنر مختصراً نگاشته می‌شود:

۱- تبارز قدرت خلاقهٔ انسان و برداشت او از محیطش که آن را با نیکو ترین وجه ادا نماید، هنر است.

۲- هنر عبارت از زیبایی شناسی است.

۳- هنر عامل بزرگ پرورش فکری وتکامل نفسانی و اخلاقی است.

۴- هنر پدیدهٔ است اجتماعی که در بطن اجتماع زاده می‌شود.

۵- هنر عبارت از زنده گیست و زنده گی بدون هنر بقایی نخواهد داشت.

۶- هنر پیام صلح یک نسل به نسل دیگر است.

۷- هنر برای ارواح نا آرام و خشمگین داروی مسکنی است.

۸- هنر مجموعه درک احساس در بشر است.

بخش‌های هنر: هنر که زادهٔ دیدن، تفکر، برداشت و احساس انسان از محیطش می‌باشد به سه بخش وسیع و عمده، وجدا از هم که نسبتاً از یک دیگر فاصله دارند می‌باشد.

الف: هنرهای خطی ب: هنرهای صوتی ج: هنرهای حرکی.

هنرهای خطی: شامل نقاشی، رسامی، خطاطی، حکاکی، مینیاتوری، گرافیک و مهندسی می‌باشد. هر فعالیت هنری که توسط نقطه، خط و رنگ بنا می‌شود و به روی یک سطح یا صفحه طرح و دیزاین میگردد ارتباط به هنر خطی دارد که نقاشان، خطاطان، طراحان، مهندسان و هیکل سازان در این گروپ شامل اند.

هنرهای صوتی: هنرهای صوتی عبارت از کشیدن آواز است چه از حنجرهٔ یک انسان و یا از آلهٔ موسیقی که فقط منظور از تولید صوت باشد، در زمرهٔ هنرهای صوتی محسوب میشود که به اساس آن ما همهٔ آواز خوان‌های خوش آواز و نوازنده‌های خوش نواز را هنرمند خطاب می‌کنیم.

هنرهای حرکی: این گروپ هنر ها فقط به حرکت ارتباط دارد؛ مانند: اکت و تمثیل در امه ها، تحقق بخشیدن نمایش نامه‌های تمثیلی، اتن ملی، و حرکات موزون سرکس، اکروباتیک، جمناستیک و نمایشی سپورتی؛ مانند: آب بازی و دیگر نمایشات وحر کاتی که جنبه علمی، تربیوی و مسلکی داشته باشند هنرهای حرکی گفته میشود.

۲-۲- هنر دردورهٔ متوسطه از صنف ۷- تا ۹

از بین سه گروپ هنرهای یاد شده، رشته‌های نقاشی و کاردستی که مورد علاقهٔ زیاد شاگردان دورهٔ متوسطه است و شرایط اجرای آن در مکاتب مهیا است، انتخاب و در پروگرام درسی گنجانده شده است. در کنار این رشته ها شاگردان با هنرها و هنرمندان کشور آشنا می‌شوند. هم چنین یک نگاهی کلی و گذرا از سیر هنر در تاریخ جهان نیز آگاهی حاصل می‌نمایند.

۳-۲ – اهمیت آموزش هنر

تدریس مضمون آرت و هنر، به عنوان یک فن حیاتی و مسلکی از یک نظر باعث پرورش قوای تخیل،دقت حواس، هوش و مهارتهای تفکر است، حس زیبا شناسی را پرورش می‌دهد و باعث ایجاد آرامش و تأمین صحت روانی فرد می‌شود. از نظر دیگر مضمون آرت و هنر متمم و مکمل سایر مضامین ساینس و علوم اجتماعی می‌باشد. اهمیت تعلیم هنر منحیث یک جز ضروری تربیه اطفال و نوجوانان در کلیهٔ نقاط جهان به صفت یک حق مسلم قبول شده است. تدریس هنر به شاگردان برای این است که به آنان حق داده شود تا عواطف وتخیلات خود را آزادانه از طریق استعمال رنگ، خط،شکل،کارهای دستی، نطق و بیان، موسیقی و حرکات بدنی ترسیم و مجسم نمایند، در پهلوی آن نیروی ابتکار وابداع (نو آوری در کار تازه) در آن ها انکشاف یافته در بهتر ساختن اوضاع اجتماعی و اقتصادی محیط زیست شان تأثیر مثبت و مطلوب رونما گردد. بناءً هدفمندی تدریس این مضمون اجتماعی و مفید در دوره‌های ابتدایی، ثانوی،دوران کودکی وجوانی بیشتر شامل بود، فلهذا در تعلیم و تربیهٔ آن سعی و کوشش بیشتر تأکید شده است. فعالیتهای هنری ذهن شاگردان را برای بهتر آموختن و اکمال اهداف تمام مضامین شامل نصاب تعلیمی انکشاف بخشیده، حس ابتکار، تقویهٔ قوه بینش، اعتماد به نفس، زیبایی شناسی و علاقه مندی شاگردان را با محیط زیست شان تقویت بخشیده، جرأت شان را برای استعمال اشیاء و لوازم در پهلوی مهارت‌های ضروری بهتر ساخته، اشخاص را با استعداد، متفکر و معتقد به خود شان ببار می‌آورد که درساحهٔ کار و فعالیت‌های روزمرهٔ اجتماعی و سعت نظر بیشتری را کسب نموده، در اجرا و تعمیق فعالیت‌های مربوط و انجام دادهٔ خود اشخاص مفید میباشد. چون در تعلیم و تربیهٔ جوامع عصر حاضر فعالیت‌های هنری شکل حیاتی را به خود اختیار نموده، بنابر این هر آنچه به حیات ما، زنده گی روزمرهٔ ما و بالاخره رشد و انکشاف استعدادهای جوانان و اطفال ما رابطه داشته باشد، طبعاً احتیاج شدید به تدریس و تقویهٔ آن احساس میگردد.

۴- ۲- اهداف آموزش هنر

از مطالعه مفردات مضمون هنر بر می‌آید که تربیهٔ هنری ممد خوب و موثر جهت تفکیک و شناخت خوب و بد، زیبا و زشت بوده و موجب رعایت تسلسل منطقی در نصاب تعلیمی می‌باشد که اهداف آن مثبت است. هنر با افاده‌های شکلی و تصویری متون عموم مضامین اهمیت خاص دارد که ضرورت هر مضمون است.

الف- مقاصد کلی آموزش هنر

نتایج تعلیمی مضمون هنر (اهداف عمومی هنر)

بعد از تدریس مضمون هنر ازشاگردان چنین انتظار می‌رود:

- احساس و درک عظمت خداوند(ج) در پیدایش طبیعت، کاینات، و محیط زیست و غیره.
- درک مهارت‌های اساسی برای کارهای هنری.
- آشنایی با میراث‌های ملی و جهان و غنی سازی هنری و فرهنگی کشور.
- احساسات روانی و آشنایی فکری شاگردان با هنر.

- احساس و توانایی حل پرابلمهای خودی و پیش آمده.
- تقویهٔ توازن شاگردان در درک خوب و بد راجع به حیات روزانهٔآنها.
- تقویه حصول زمینه رشد استعدادهای شاگردان راجع به ضرورت‌های حیاتی روزانهٔ آنها.
- احساس وطن دوستی، هنر دوستی، فرهنگ دوستی از طریق مناسبات دینی، هنری و فرهنگی.
- سهم گیری شاگردان در آبادی کشور شان از طریق فعالیت‌های هنری.
- استفاده از مواد سادهٔ عصری پیشرفتهٔ جهان.

ب: اهداف آموزشی درس هنر در دورهٔ اول متوسطه (صنوف ۷، ۸، ۹) بعد از تدریس مضمون هنر ازشاگردان انتظار می‌رودکه:

- کسب مهارت‌های اساسی برای انجام کارهای هنری.
- احساس و درک عظمت خداوند(ج) در پیدایش طبیعت و کاینات.
- آشنایی با تحقیات علمی و جهان و غنی سازی هنری و فرهنگی افغانستان.
- احساسات روانی و آشنایی فکری شاگردان.
- احساس حل پرابلم‌های خودی.
- تقویهٔ توازن شاگردان در درک خوب و بد راجع به حیات روزانهٔ آنها.
- تقویهٔ حصول زمینهٔ رشد استعدادهای شاگردان راجع به ضرورتهای حیاتی روزانهٔ آنها.
- توانایی حل مشکلات پیش آمده.
- احساس وطن دوستی، هنردوستی، فرهنگ دوستی از طریق مناسبات دینی هنری و فرهنگی.
- سهم گیری شاگردان درآبادی وطن با فعالیتهای هنری.
- استفاده از مواد سادهٔ محیطی و عصری پیش رفتهٔ جهان.

با در نظر داشت اهدافی که در بالا ذکر شده است، شاگردان باید تحت این شرایط مضمون هنر را فرا گیرند تا بتوانند مشکلات روزانهٔ هنری خویش را رفع نمایند و معلم نیز متوجه باشد که از چوکات فوق نه فراتر رود و نه باز ماند.

۵- ۲- نظر کلی به پروگرام درسی هنر

هنر به عنوان مضمون مستقل در کنار سایر مضامین صنوف مختلف قرار دارد که در پلان تعلیمی دورهٔ اول ثانوی (متوسطه، از صنف۷ تا ۹) هفتهٔ یک ساعت به آن اختصاص داده شده است.

مفردات مضمون هنر و تدریس آن در صنف ۷ باید طوری باشد که شاگردان بتوانند تجربه‌های ارزشمند هنری به دست آورند. شاگردان باید با دقت، تمرین و تکرار، کاوش و تداوم را یاد بگیرند که چگونه یک اثر هنری را

درک کنند، چگونه یک اثر هنری را ایجاد کنند و چگونه در بارهٔ اثر هنری قضاوت کنند. فعالیت هنـری بایـد بـرای شاگردان دارای معنی و مفهوم و لذت بخش باشدتا با علاقه مندی آن را انجام دهند و بتوانند تجربه‌های حاصـل از آن را در خارج از صنف به کار ببرند.

با مشاهدهٔ آثار هنری گذشته و حال تجربه‌های بصری خود را قوت ببخشند و درک شان را از ظرایـف آثـار هنری بیشترسازند. همچنین تأثیر پیشرفت تمدن و تکنولوژی را می‌توانند در هنر دریابند.

فعالیت‌های آموزش هنری؛ مانند: یک مسأله برای شاگردان طراحی می‌شوند که انگیزهٔ درونی آنها را بـرای تولید آثار هنری فعال کند. آنها را به فکر وادارد تا برای انتخاب و پرورش مفکوره، انتخاب ابزار و روش کـار تـصمیم بگیرند. از این تصمیم گیری ها کمک میگیرند تا برای مسایل و مشکلات حیات روزانه، بهتر آماده شوند.

بنابر این می‌توان گفت که از این نگاه هنر به چهار رکن: زیبایی شناسی، تاریخ هنر، تولید هنری و نقد هنری استوار است. هر چهار رکن با ارزش همسان در فعالیتهای هنری شاگردان مطرح می‌شود و نقش خـود را دارد. در طـی انجام فعالیت‌های هنری و مشاهده‌های شاگردان بر مبنای این چهار رکن تربیه هنری آنها انکـشاف مـی‌یابـد. و در آینـده یک هنرمند خوب، مستعد، خدمتگار واقعی به مردم و جامعه خویش ببارآیند.

۶- ۲- موضوعات آموزشی هنر در صنف هفتم

موضوعات آموزشی درس هنر صنف هفتم از مفردات مضمون هنر دورهٔ اول ثانوی (متوسطه، ازصنف۷تا ۹) بـه دسـت آمده است. در جدول الف- موضوعات آموزشی درس هنر، جدول وسعت و توالی مفاهیم، دانش ها و مهارت‌هـای درس هنر و در جدول ب- راهنمای تدریس مضامین آموزشی صنف هفتم ملاحظه میشود.

۱- مسوده نصاب تعلیمی دوره‌های تعلیمات ثانوی (از صنف۷تا ۱۲) – کابل، ۱۳۸۵ –ص ۱۲.

۵ - ۲ موضوعات آموزشی هنر در صنف هفتم

جدول مفردات مضمون هنرها در صنف هفتم

الف- عناوین آموزشی و جدول وسعت و توالی مفاهیم

محور عمومی مضمون	محورهای فرعی عناوین	تدریج مفاهیم	دانش	مهارت
رسم و تصویر	رنگ ها خطوط شکل ها	• رنگهای واقعی • رنگهای اساسی • رنگهای ثانوی • تدرج رنگی • شکل‌های خطوط • اثر روحی خطوط • دلالتهای خطوط • خط در تزیینات اسلامی • شکلهای حیوانات • شکلهای پرنده • شکلهای موجودات دریایی	• از شاگردان انتظار می‌رود تا توانایی درک نکات زیر را داشته باشند: • درک رنگهای طبیعی از طبیعت • آشنایی با رنگ‌های اصلی و ثانوی • آشنایی با تدرج رنگها. • آشنایی با اشکال خطوط در طبیعت • درک کردن امکانات خطوط در تغییر. • درک کردن نقش خطوط در تزیینات اسلامی. • آشنایی با معنی اشکال. • آشنایی با طرز ترسیم و انتخاب رنگهای حیوانات، پرنده ها، حیوانات بحری در سکیچ.	• رسمهای متنوع نقاشی با رنگ‌های حقیقی خودش مانند درخت، کوه و غیره. • جدا کردن رنگهای اساسی از رنگ‌های ثانوی. • به دست آوردن یک رنگ ثانوی از ترکیب دو رنگ اساسی. • با استفاده از رنگ تیره روشن در رنگ کردن جاهای ساختمان، درخت ها، و وسایل مستعمله و غیره. • ترسیم خطوط در اشکال و رنگ آمیزی و بکار گیری آن خطوط و امکانات آن در ترسیم اشکال گونا گون مانند: کارتونی، شکلها و غیره. • ترسیم اشکال تزیینات اسلامی و اشکال هندسی ساده و بسیط توسط خطوط.
طراحی کارهای دستی	پایه‌های طراحی تخنیکی کاردستی	• وحدت • توزان • انسجام • تاپه، کولاژ • بسیج‌های کاغذی • گلدوزی	آشنایی با اصول طراحی در کارهای هنری (وحدت، توازن و انسجام) • آشنایی با تخنیکهای طراحی. • آشنایی بکارگیری سوزن دوزی، آشنایی با کارهای تخنیکی استفاده از سیم.	• بکار گیری اصول طراحی جهت تولید طرحها یا تخنیک‌های مانند: کارهای کاغذی و تاپه کاری تخنیک‌های تاپه کاری در ابتکار طرح‌های متنوع مانند: تاپه بامیه، پیاز، برگ درختها. • بکار گیری مواد خام طبیعی جهت تولید کاری‌های کولاژ. • استفاده از ابزار گلدوزی، جهت تولید کارهای هنری متنوع.

محور عمومی مضمون هنر	محورهای فرعی مضمون هنر	تدریج مفاهیم	دانش	مهارت
طراحی کارهای دستی	پایه‌های طراحی تخنیکی کاردستی	ساختن اشکال با سیم	• درک ساختن کارهای دستی. • آشنایی باطرز طراحی. • کارهای دستی. • آشنایی به کارگیری سوزن دوزی	• ساختن هیکل‌های دارای اشکال مختلف. • با استفاده از سیم مثل موتر، پرنده ها، متنوع. • ساختن هیکل‌های دارای اشکال مختلف با استفاده از سیم مانند: ماهی، پرنده و غیره. • قدردانی از کارهای هنری خود. • افتخار به دست آوردهای هنری خود.
تاریخ	تمدن کهن	• تمدن بین النهرین هنرهای فراعنه(مصر) خصایص آن، زمینه‌های آن.	• درک هنرهای کهن بین النهرین و فراعنه. • آشنایی با زمینه‌های تمدن‌های بین النهرین، فراعنه و خصوصیات آن مانند: هیکل سازی، تصویر، بنایی، سفالی و غیره. • درک ارزشهای زیبایی، در هنرهای بین النهرین و فراعنه.	• ترسیم یکی از آثار هنری بین النهرین و هنر فراعنه،شباهت با همان عصر. • مقایسه بین کارهای انتخاب شده از هنرهای بین النهرین و فراعنه منحیث خصوصیات و زمینه. • قدردانی از ارزشهای زیبایی در هنرهای بین النهرین.

جدول ب راهنمای تدریس موضوعات آموزشی صنف هفتم

شماره درس	درس	عملی	نظری	تعداد ساعات
۱	خط	*	*	۱
۲	نقاشی با خطوط	*		۲
۳	تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)	*	*	۱
۴	آشنایی با ابزار هنری	*	*	۲
۵	شکل (سطح و حجم)	*	*	۱
۶	تاپه کاری با انگشت	*	*	۲
۷	ساختن کره سیمی	*	*	۱
۸	هنر دورهٔ سنگ	*	*	۱
۹	رنگ	*	*	۱
۱۰	نقاشی از ظرف میوه	*	*	۲
۱۱	هنر بین النهرین ایران و مصر باستان	*	*	۱
۱۲	ساختن حجم‌های ساده با گل رس (مکن)	*	*	۱
۱۳	نقاشی از فصل دلخواه	*	*	۱
۱۴	حجم سازی با گل رس به روش انگشتی	*	*	۲
۱۵	هنر هند باستان چین باستان و جاپان	*	*	۱
۱۶	بافت	*	*	۲
۱۷	رنگ کردن حجم‌های گلی	*	*	۱
۱۸	هنریونان باستان و هنر روم باستان	*	*	۱
۱۹	ساختن انواع حجم‌های سیمی	*	*	۲
۲۰	هنر مسیحیت		*	۱
۲۱	ساختن کاردستی با مواد طبیعی	*	*	۱
۲۲	آشنایی با هنرمندان افغانی		*	۱
		مجموعاً		۲۸

۷- ۲- استراتیژی‌های آموزش هنر

آموزش هنر را می‌توان با فعالیت‌های زیر انجام داد.

الف- تدریس مستقیم هنر

معلم می‌تواند از طریق این روش مفاهیم (اصطلاحات)، معلومات نظری و متن‌های وارده در کتاب درسی را تدریس نماید. و این روش از طریق یک سخنرانی کوتاه و یک نمایش مسلسل برای بعضی از مهارت ها عملاً انجام می‌یابد. معلم می‌تواند برخی از سؤالها را مطرح و آن را با شاگردان مباحثه کند.

ب- آموزش در کار گروهی

معلم می‌تواند ازطریق این روش به شاگردان در آموزش هنر از طریق گروه ها جهت تقویت نقش آنان در همکاری با اعتمادمتقابل فعالانه کمک کند و تعدادی از مهارت‌های هنری را دریک ساعت درسی اجرا نماید و همچنین معلم می‌تواند کارهای گروهی را با شرکت گروه‌های از شاگردان عملاً انجام بدهد.

ج- روش گفتگو حل مشکلات

این روش از مناسب ترین روش ها برای انجام فعالیتها و انجام کارهای هنری به شمار می‌رود و آن جستجو دراشکال طبیعت، رنگها، خطوط، مساحتها و سایه‌های آن در طبیعت نمایان می‌گردد. جهت تربیه شاگردان عناصر کار هنری، تجربه کردن و به کار گیری گزینه ها و راه حل ها و همچنین انتخاب موضوعات و تفکر و روشهای تعبیر از همه مسایل می‌باشد.

د – روش فعالیت‌های پروژه یی (یک کار)

معلم از طریق این روش جهت تولید کارهای بزرگ هنری که در مکتب و جامعه خدمت می‌کند، پیروی میکند؛ مانند: اجرای پروژه‌های بزرگ؛ مثل: ترسیم دیوارها، هیکل، کارهای ساختمانی و غیره. هم چنین به وسیلهٔ این روش می‌توان بازدید علمی یکی از کارگاه‌های تولید فرآورده‌های هنری و تهیه زمینهٔ مطالعات و پژوهش ها دربارهٔ آنرا انجام داد. این روش استقلالیت شاگردان را تقویت می‌بخشد و به آنان مسؤولیت، کسب مهارت‌های گوناگون زنده گی را می‌دهد.

هـ روش تفکر انتقادی

با این روش زمینه برای شاگردان جهت بکار گیری مهارت‌های عالی معرفتی ایجادمی شود. مانند: ترکیب، تصحیح، ارزیابی و تفکر عمیق درحل پرابلم ها، همچنین گذاشتن فرضیه ها و سؤال‌های جای گزینی راه حل ها،و طرح ریزی ها به شاگردان فرصت می‌دهد که مهارت‌های تفکر را از طریق ملاحظه، طبقه بندی، تصنیف، قیاس، ارتباط، پیش بینی و تجربه کردن را انکشاف بدهند.
نقش معلم در این روش پرسیدن در بارهٔ این مهارت ها و تحکیم اعتماد خود شاگردان نهفته است.

و- روش پرسش و پاسخ

با این روش با پرسیدن سؤال‌های جهت دار، شاگردان را برای فهمیدن موضوعی راهنمایی مـی‌کنـد. ایـن پرسـش و پاسخ ها، شاگردان را برای انجام فعالیت‌های هنری آماده می‌سازد.

ز- روش نمایشی

با این روش معلم با نشان دادن یک شکل طبیعی یا دست ساختهٔ انسان مثلاً: یک تصویر یا یک وسیله، مفاهیمی را به شاگردان آموزش می‌دهد. و اطلاعاتی را به آن ها می‌دهد تا برای شروع فعالیت هنری آماده شوند.

ح- روش توضیحی

با این روش معلم در مورد یک مفهوم، یک وسیله یا روش اجرای یک فعالیت برای شاگردان توضیح می‌دهد و آنها را با روش کاربرد آن مفهوم یا وسیله و شروع فعالیت هنری آشنا می‌سازد.

۸-۲- لوازم اجرای برنامهٔ درسی هنر

الف- ارتباط با طبیعت

هر آن چه در طبیعت وجود دارد، زمین، آسمان، گیاهان، جانوران، ماهیان، پرنده گان، سنگها، برگها، میوه هـا و...... یا تصاویر آنها برای مشاهده و الهام گرفتن از شکل ها، رنگها و..... استفاده می‌شود. بعضی از این مواد؛ ماننـد: سـنگ ها و برگ‌های خشک شده در فعالیت‌های هنری به کار می‌رود.

ب- در رسم وتصویر

انواع کاغذ و مقوا برای زمینهٔ کار، کاغذترس (شفاف) برای کاپی کردن، انواع مواد مانند: پنسل رنگه، رنگ‌های آبی، رنگ پلاستیک، پودرهای رنگی گیاهی مانند زرد چوبه و پودرهای رنگی معدنی مثـل لاجـورد و ابزارکمکـی ماننـد: مویک، پلیت و ظرف آب، مواد طبیعی ومصنوعی برای تاپه کاری و کمپیوتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ج- درطراحی وکاردستی

انواع کاغذ و مقوای رنگی با ضخامت‌های مختلـف، کاغـذ باطلـه، خـط کـش، قیچـی، چـسب مـایع و سکاشـتیپ، گل رس،آشگزه پلاستیک لباس کار، ابزار نوک تیز، ابزارنقش دار، مهره‌های رنگـی، شـاخ و بـرگ خـشک شـدهٔ در ختان،سنگ‌های مختلف، قطی باطله، مویک نقاشی و مواد رنگی برای رنگ آمیـزی کاردسـتی، ورنـس بـرای ثابـت کردن رنگ ها استفاده می‌شود.

د- در تاریخ هنر و آشنایی با هنرهای افغانستان

بازدید از موزیم ها، گالری ملی، نمایشگاه ها، کارگاه‌های تولید پدیده هنـری و مـدارس و مؤسـسات هنـری، دیـدن کتاب‌های تاریخ هنر و تاریخ تمدن و فرهنگ برای این درس ها مفید است.

۹-۲- استراتیژی‌های ارزیابی

کتاب رهنمای تدریس هنر از سه بخش: نقاشی، کاردستی، و اشنایی با تاریخ هنر تشکیل شده است. معلم با پیروی از استراتیژی‌های زیر می‌تواند ارزیابی شاگردان را در پایان هر نیم سال تعلیمی انجام دهد. بـرای پایـان نـیم سـال تعلیمی اول ۴۰ نمره و برای پایان نیم سال تعلیمی دوم ۶۰ نمره برای آموزش کتاب هنر درنظر گیرد و متناسـب بـا کیفیت فعالیت‌های شاگردان در صنف به آنها نمره دهد.

بناءً حداقل از پنج شیوۀ ممکن می‌توان در ارزیابی فعالیت‌های شاگردان استفاده کرد:

الف- شیوه ارزیابی کارعملی

ارزیابی شاگردان نسبت به فعالیتهای کارعملی زیر انجام گیرد.

- مهارت عملی که توسط شاگردان در داخل یا خارج صنف انجام می‌یابد
- ارائه کارهای هنری با تحلیل و مناقشه آن.
- نمایشگاه‌های آموزش هنری و چگونگی مشارکت شاگردان در آن.
- مناقشه شاگردان در جریان درس.

ب- ارزیابی به شیوه کاغذ و قلم

براساس این استراتیژی معلم شاگردان را ارزیابی و نتیجه گیری می‌کنـد و همچنـین معلومـات در درک مهارتهـا و زمینه‌های گوناگون تعلیم را از طریق نکات زیر بدست می‌آرود.

- نظرهای نوشته شده درتمرین ها.

ج- ارزیابی به شیوه ملاحظه

- معلم به این استراتیژی نکات زیر را ملاحظه می‌کند.
- کارعملی شاگردان درجریان اجرای مهارت‌های هنری
- درک اجرای مهارتها.
- کار با ابزار و مواد خام.
- کار با دیگران.
- کنترول رفتار شاگردان در صنف.
- روش تفکر شاگردان.

د- ارزیابی درزمینه مهارت‌های ارتباطی

- ارزیابی شاگردان طبق نکات زیر انجام می‌گیرد.
- اندیشه ها.
- گرایش ها.
- روش تفکر و راه حل مشکلات.
- چگونگی انکشاف ذهن از طریق گفتگو ومباحثه.

هـ - ارزیابی به شیوه بازنگری خودی

- این استراتیژی مختص با شاگردان است که در بهتر شدن کار با آنها کمک می‌کند.
- ارزیابی خودی از لحاظ آموزش.
- آشنایی با انکشاف خود در طول زمان.
- مشارکت فعالانه در آموزش.
- آشنایی با نقاط قوی وضعیت خود.
- تحمل مسؤولیت.
- احساس شاگردان با انجام دست آوردهای موفقیت آمیز.

۱- ۲- ابزارهای ارزیابی

معلم می‌تواند ابزارهای زیر را برای بررسی و ارزیابی شاگردان به کارگیرد

الف- لست‌های مراقبت (جدول)

این وسیله برای معیارهای مشخص که دارای یک پاسخ (نه یا بلی) است، بکار گرفته می‌شود.

ب- این وسیله برای معیاری که دارای علامت گذاری اعلی، خوب متوسط و ضعیف یا (۱، ۲، ۳، ۴، ۵) می‌باشند، مناسب است.

با ملاحظهٔ نمونهٔ درجه‌های تقدیر در جدول زیر معلم می‌تواند نمونه‌های مشابهی را بسازد:

شماره	دلالتهای عمل کرد (معیارها)	سطح عمل کرد				
۱	وضاحت شفافیت و تراکم رنگی	۱	۲	۳	۴	۵
۲	بکارگیری شفافیت در کار هنری					
۳	نظافت شکل					
۴	پاک بودن ابزارو وسایل					
۵	انجام کار در زمان تعیین شده					
۶	دقت کردن در کار هنری					
۷	تحمل و تکمیل کار					

ج- درجه‌های تقدیر لفظی

این ابزار برای ارزیابی مهارتها و زمینه‌های آموزش در تدریس آموزش هنر مناسب است.

د- ثبت توصیف مسیر آموزش.

این ابزار با عنوان سجل مخصوص شاگرد است که درآن ملاحظات و چگونگی آموزش خود را می‌نویسد.

هــ- سجل داستانی (سجل معلم)

معلم درآن ملاحظات مخصوص هر شاگرد را یعنی انکشاف و کسب معرفت و مهارت او را می‌نویسد.

مثال‌های زیر برای بکار گیری استراتیژی‌های ارزیابی و ابزارهای آن به کار برده می‌شود:

- ار زیابی شاگردان و مهارت شفافیت و تراکم رنگی.
- استراتیژی: ارزیابی دقیق در عمل کرد شاگردان.
- ابزار: درجۀ تقدیر.

فصل دوم: تدریس موضوعات آموزشی

در فصل اول این کتاب با کلیات و مفردات مضمون هنر آشنا شدید. در این فصل، تقسیم بندی کتاب رهنمای تدریس هنر به چهار بخش: مبانی هنرهای تجسمی، نقاشی، کاردستی، و آشنایی با تاریخ هنر را در جدول ملاحظه می‌کنید. شاگردان از طریق این تقسیم بندی روحیه جستجو گری، توجه به موضوعات مختلف، مشاهده دقیق آنچه که در محیط وجود دارد، علاقه به تاریخ، هنر و فرهنگ‌های ملی را در خود انکشاف می‌دهند و بخشی از نیازهای فرهنگی و هنری آنها تأمین می‌کند.

پلان سالانۀ تدریس که زمان آموزش هر مضمون را برای ولایات سرد سیر و گرمسیر نشان می‌دهد در جدول‌های ۱ و۲ درج گردیده است. پس از آن در راهنمای تدریس موضوعات آموزشی به ترتیب مبانی هنری تجسمی، نقاشی، کاردستی،و آشنایی با تاریخ هنر را مطالعه می‌کنید.

در هر قسمت دانستنی‌های معلم و توضیحاتی در باره درس‌های مرتبط با آن، نوشته شده و در پایان، تمام نمونه‌های پلان روزانه طرح شده که شما را در تدریس بهتر کتاب یاری می‌کند. در آخر کتاب هم فهرست موزیم‌های کشور و فهرست منابع برای مطالعه بیش تر ارائه شده است.

۱- پلان سالانه:

سال تعلیمی ۹ ماهه است. در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از فصل بهار آغاز می‌شود. شاگردان در این ولایات فصل‌های بهار، تابستان، و خزان را به مکتب می‌روند. هر فصل سه ماه و هر ماه چهار هفته دارد دو هفته آخر ماه سرطان به امتحانات اختصاص دارد ودو هفته آخر ماه اسد شاگردان مرخص می‌شوند. ازاول ماه قوس الی پانز دهم، امتحانات آخر سال است و سپس رخصتی آخر سال شروع می‌شود. سایر ایام سال، ۲۸ هفته تعلیمی است که شاگردان به مکتب می‌روند و درس می‌خوانند.

در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود. امتحانات از اول ماه جدی الی پانزدهم جدی است و دو هفته آخر ماه جدی شاگردان مرخص می‌شوند. اول ماه جوزا الی پانزدهم امتحانات آخر سال است و سپس رخصتی آخر سال آغاز می‌شود. در این ولایات هم شاگردان ۲۸ هفته تعلیمی دارند.

در چوکات درسی صنف هفتم هر هفته یک ساعت به تدریس مضمون هنر اختصاص دارد. بنابر این ۲۲ درس هنر این صنف به ترتیب در جدول (۱) پلان سالانه ولایات سرد سیر و در جدول(۲) سالانه ولایات گرمسیر قرار گرفته است.

بهتر است معلم این درس ها را با همان ترتیب که در جدول آمده، برای شاگردان ارائه دهد. شروع درس ها با سؤال برای ایجاد انگیزه در ذهن شاگردان و جلب توجه آنها به موضوع است. در آخر هر درس، تمرینهای عملی، گفت و شنود و زمینه کسب تجربه‌های متنوعی پیشنهاد شده که با تأکید بردرس، باعث تحکیم مطالب می‌شود. این روش هنگام تدریس باعث ایجاد فضای ذهنی فعال می‌گردد و همه حواس شاگردان را متوجه موضوع می‌کند.

جدول ۱- پلان سالانۀ مضمون هنر صنف هفتم (ولایات سردسیر)

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
بهار	حمل	خط	نقاشی با خطوط	آشنایی با تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)	آشنایی با تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)
	ثور	آشنایی با ابزار هنری	شکل (سطح و حجم)	تاپه کاری با انگشت	ساختن کرۀ سیمی
	جوزا	هنر دورۀ سنگ	رنگ	رنگ	
تابستان	سرطان	نقاشی از ظرف میوه	هنر بین النهرین، هنر ایران و هنر مصر	امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی	ساختن حجم‌های ساده با گل رس(مکن)	ساختن حجم‌های ساده با گل رس(مکن)
	سنبله	نقاشی از فصل دلخواه	حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری	حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری	هنر هند باستان، هنر چین باستان و هنر جاپان
خزان	میزان	بافت	رنگ کردن حجم‌های گلی	هنر یونان باستان و هنر روم باستان	ساختن انواع حجم‌های سیمی
	عقرب	ساختن انواع حجم‌های سیمی	هنر مسیحیت	ساختن کاردستی با مواد طبیعی	آشنایی با هنرمندان افغانی
	قوس	امتحانات	امتحان	رخصتی	رخصتی

جدول ۲- پلان سالانه مضمون هنر صنف هفتم – ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
خزان	میزان	خط	نقاشی با خطوط	آشنایی با تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)	آشنایی با تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)
	عقرب	آشنایی با ابزار هنری	شکل (سطح و حجم)	تاپه کاری با انگشت	ساختن کرهٔ سیمی
	قوس	هنر دورهٔ سنگ	رنگ	رنگ	
زمستان	جدی	نقاشی از ظرف میوه	هنر بین النهرین، هنر ایران و هنر مصر	امتحانات	امتحانات
	دلو	رخصتی	رخصتی	ساختن حجم‌های ساده با گل رس(مکن)	ساختن حجم‌های ساده با گل رس(مکن)
	حوت	نقاشی از فصل دلخواه	حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری	حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری	هنر هند باستان، هنر چین باستان و هنر جاپان
بهار	حمل	بافت	رنگ کردن حجم‌های گلی	هنر یونان باستان و هنر روم باستان	ساختن انواع حجم‌های سیمی
	ثور	ساختن انواع حجم‌های سیمی	هنر مسیحیت	ساختن کاردستی با مواد طبیعی	آشنایی با هنرمندان افغانی
	جوزا	امتحانات	امتحان	رخصتی	رخصتی

۲- راهنمایی تدریس موضوعات آموزشی دانستنی‌های معلم

۱- ۲- - مبانی هنرهای تجسمی

هنرهای تجسمی شامل هنرهای مانند: نقاشی، هیکل سازی و معماری است که ازدستهٔ هنر موسیقی یا هنرهای صوتی و یا هنرهای نمایشی جدا می‌شوند. آثار هنرهای تجسمی ازنظر بصری اهمیت زیادی دارند، به علاوه در هیکل سازی و معماری علاوه بر جنبه بصری ارزش حجم ها و فضاها هم مطرح می‌شود.این آثار ذهنیت هنرمند را تجسم می‌بخشند و آثاری مانده گاراستند. عناصر یا الفبای هنرهای تجسمی که آثار مختلف را شکل می‌دهند، همان اجزای طبیعت هستند، طبیعت شامل شکل ها، رنگ ها، و بافت‌های گونا گون است و انسان با الهام گرفتن از نمونه‌های طبیعت به ساختن انواع شکل ها و رنگ ها و بافت‌های مصنوعی دست زده اند.

همان گونه که از پیوستن حروف الفبا در زبان، کلمات ایجاد می‌شوند، در هنرهای تجسمی می‌توان مفاهیم مختلفی را با کمک نقطه، خط، رنگ، شکل و بافت بیان کرد.

مهم ترین عناصر طبیعت، الفبای هنرهای تجسمی استند. درهنرهای تجسمی ترکیب این الفبا، باعث ایجاد آثارمختلف می‌شود. همان گونه که هر زبان دستور خاص خود را دارد، زبان بصری هم قواعدی دارد. این قواعدارتباط میان الفبا یا عناصر بصری را مشخص می‌کنند؛ مانند: تناسبات میان اندازه ها یا شکل ها، هماهنگی بین رنگ ها یا ریتم، قرار گیری عناصر درکنار هم که تحرک ایجاد می‌کند.

نقطه: اولین و ساده ترین جزء طبیعت نقطه است. ساده ترین شکل نقطه اثر نوک یک پنسل بالای کاغذاست. درطبیعت نقطه‌های زیادی وجود دارد. ستاره گان و ماه را از دور به شکل نقطه می‌بینیم. لازم است معلم هنر توجه شاگردان را به دقت درمحیط اطراف و دیدن نقطه ها وا دارد.

خط: خط از مجموعهٔ نقاط به وجود می‌آید و حرکت نقطه خط را به وجود می‌آورد. انواع خطوط طبیعت به سه قسم اند خطوط منحنی، مستقیم ومنکسر تقسیم می‌شوند. خطوط هم به صورت‌های مختلف درطبیعت دیده می‌شوند و هم پیرامون هر شکلی یک خط حاشیه وجود دارد که محدودهٔ آن را مشخص و شکل را از فضای اطراف آن جدا می‌کند. به علاوه قرار گیری خطوط درکنار هم ترکیب‌های متنوعی را ایجاد می‌کنند که بعضی از آنها دارای ریتم هستند، مانند: خطوط روی بدن گوره خر که ضخیم و نازک هستند و با فاصلهٔ منظم در کنار هم قرار گرفته اند.

معلم هنر می‌تواند توجه شاگردان را به انواع خطوط در طبیعت و در ساخته‌های دست بشر (مانند اشیا، بناها، ماشین آلات) وآثار هنری؛ مانند نقاشی، هیکل سازی، معماری و صنایع دستی، جلب کند و آنها را به جستجو سه نوع خط در این پدیده ها وادارد. مشاهدهٔ دقیق آنچه در پیرامون ما وجود دارد، علاوه بر هنر در رشته‌های دیگر نیز دارای اهمیت است. در هر رشتهٔ اطلاعات ذخیره شده در مغز برای انجام فعالیت‌های گوناگون به کار می‌رود و هر چه شاگرد از طریق مشاهده، اطلاعات بیشتر، دقیق تر و عمیق تر داشته باشد، توانایی ایجاد

ترکیب‌های بهتری را خواهد داشت به علاوه تقویت روحیه جستجو و بررسی برای تنوع پدیده ها و مقایسهٔ آنها با هم به نتایج مثبتی منجر می‌شود.

ما می‌آموزیم که از آن استفاده کنیم و هر چه این آموزش ها و تجسس دقیق تر و عمیق تر باشند، مؤثریت بیشتری خواهند داشت. ارائه مثال‌های مختلف مانند: ساقهٔ گندم، شاخهٔ درخت، یک تارموی، بدن، و تنهٔ درخت در طبیعت، کیبل‌های برق، خطوط ریل، جاده‌های بین شهرها در محیط اطراف و خطوطی که در آثار متنوع هنری دیده می‌شوند مانند: دیزاین‌های اسلامی، تار و پود قالین، طرح خطوط راه دار دست بافی شده، خطوط حاشیه در میناتوری، خطوط مارپیچ دور ستون ها و منار ها در معماری و نمایش عکس‌هایی از آنها یا بازدید از طبیعت و آثار هنری و توجه به ساخته‌های دست بشر که در اطراف ما وجود دارند آموزش شاگردان را تعمیق می‌کند. با این روش معلم شاگردان را به جستجو برای یافتن نمونه‌های دیگر ترغیب می‌کند.

انواع شکل ها: درس هنر دورهٔ متوسطه شامل سطوح و احجام است. سطوح و احجام شامل دو بخش هندسی و غیر هندسی می‌باشند. تنوع اشکال غیر هندسی در طبیعت بسیار زیاد است. معلم می‌تواند توجه شاگردان را به تنوع سطوح در طبیعت جلب کند. جای پای انسان و حیوانات مختلف روی خاک یا برف، سطوح متنوع اطراف خود نگاه کنند و به ویژه گی‌های هر یک توجه نمایند. پیرامون هر سطح غیر هندسی خطی دیده می‌شود که با ترسیم آن، شکل سطح مورد نظر نشان داده می‌شود.

سطوح هندسی از ارتباط با قاعدهٔ خطوط ایجاد می‌شوند. آشنا ترین سطح هندسی در طبیعت که نمونه‌های زیادی از آن دیده می‌شود، دایره است لازم است معلم شاگردان را به جستجوی انواع دایره در طبیعت تشویق کند؛ (مانند سطح ماه شب چهارده، خورشید و دایره‌هایی که از انداختن سنگ در آب بر روی سطح آب ظاهر می‌شوند)، دست ساخته‌های بشر (مانند بشقاب، اشترینگ موتر، چرخ‌های مختلف)، آثار هنری (مانند روی میزی گرد، ظروف گرد، فضای داخل گنبد مساجد). شاگردان به آن چه در پیرامون خود می‌بینند، به دقت توجه می‌کنند و آنها را به خاطر می‌سپارند. هنگام انجام فعالیت‌های ذهنی به راحتی این شکل ها را به خاطر می‌آورند و در آثار خود از آن ها استفاده می‌کنند.

برای آشنایی با احجام هم روش مشابه به کار می‌رود. با توجه به حجم‌های هندسی و غیر هندسی، شاگردان را به جستجو در طبیعت و ساخته‌های دست‌های بشر و آثار هنری وادارید. آشناترین حجم هندسی در طبیعت کره است که در وجود بسیاری از میوه ها دیده می‌شود. سیارات، ستارگان و زمینی که بر روی آن زنده گی می‌کنیم، حجم کروی دارند، اگر چه ما اغلب آنها را به صورت مسطح می‌بینیم.

تنوع احجام غیری هندسی در طبیعت بسیار زیاد است. بدن ماهی ها، پرنده گان، تنهٔ درختان، کوهها و تپه‌های ریگی، انواع سنگ ها و بسیاری از پدیده‌های طبیعی، حجم‌های غیر هندسی اند و فضا را اشغال می‌کنند.

رنگ: یکی از مهم ترین عناصر بصری است که اغلب سطوح اشیای مختلف را می‌پوشاند. خالص ترین رنگ‌های طبیعی، هفت رنگ رنگین کمان یا قوس قزح است. اما انواع رنگ‌های طبیعی در آسمان،دریاها، کوه ها، خاک‌های رنگی، انواع گل ها، برگ ها، میوه ها، بال پروانه ها، بدن پرنده گان و ماهی و.... دیده می‌شود.

۱- هرنوع تکرار با قاعده که در خطوط، شکل ها، اندازه ها، رنگها یا بافت ها دیده می‌شود، ریتم نام دارد.

رنگ: رنگ‌های رنگین کمان به صورت نور و برخی دیگر به صورت مواد رنگی استند. مواد رنگی در طبیعت به سه دسته: رنگ‌های گیاهی،رنگ‌های حیوانی و رنگ‌های معدنی تقسیم می‌شوند. رنگ‌های گیاهی مانند: زرد چوبه، زعفران، تفالهٔ چای، پوست انار، پوست چارمغز، پوست پیاز که به خودی خود یا پس از جوشاندن، رنگ‌های زیبایی ایجاد می‌کنند. رنگ‌های معدنی؛ مانند: پودر ذغال، پودر طلا و نقره که پس از ترکیب با روغن یا چسب به مواد رنگی قابل استفاده تبدیل می‌شوند. دستهٔ سوم رنگ‌هایی که اساس حیوانی دارند؛ مانند: رنگ سرخ که از بدن یک حشره به نام قرمز دانه تهیه می‌شود یا نوعی بنفش که ازجوشاندن صدف دریایی به دست می‌آید. علاوه بر این مواد رنگی طبیعی، انسان خود نیز انواع مواد رنگی را با ترکیبات کیمیا وی می‌سازد. رنگ‌های مصنوعی هم تنوع دارند و برای مصارف گونا گون؛ مانند: رنگ مالی، رنگریزی انواع نخ و پارچه، رنگ کردن ظروف پلاستیکی، رنگ‌های موتر و مواد رنگی نقاشی مانند: رنگ آبی ساخته می‌شوند.

انواع رنگ ها از طریق ترکیب رنگ‌های اصلی به وجود می‌آیند. سه رنگ اصلی شامل زرد، سرخ و آبی هستند که با هیچ رنگی نمی توان آنها را ساخت و همیشه باید موجود باشند تا از ترکیب آنها رنگ‌های دیگر ساخته شود. از ترکیب هر دو رنگ اصلی یا اولیه رنگ درجه دوم یا ثانویه ساخته می‌شود:

زرد +**سرخ** ←نارنجی **زرد**+ **آبی** ← سبز **سرخ**+ **آبی** ←بنفش اگر هر رنگ اولیه را به یک رنگ ثانویه ترکیب کنیم، رنگ درجه سوم به دست می‌آید:

زرد +**نارنجی** ← زرد نارنجی **زرد** + **سبز** ←زرد سبز **سرخ**+ **نارنجی** ←سرخ نارنجی **سرخ** + **بنفش** ←سرخ بنفش **آبی**+ **سبز** ←سبز آبی **آبی**+ **بنفش** ← آبی بنفش

سه رنگ اصلی، سه رنگ ثانوی و این شش رنگ درجه سوم، مجموعاً ۱۲ رنگی اند که از ترکیب آنها با یکدیگر و با سیاه و سفید، انواع رنگ‌های مختلف به دست می‌آید. سیاه و سفید ارزش رنگی ندارند و آنها را رنگ خنثی می‌نامند و لی در ترکیب با رنگ‌های دیگر، آنها را تیره و روشن می‌کنند هر قدر سفید بیشتری را با یک رنگ دیگرمخلوط کنیم، رنگ روشن تر می‌شود، همچنین با اضافه کردن سیاه به یک رنگ می‌توان آن را تیره و یا کدر کرد. از ترکیب سیاه و سفید، خاکستری به دست می‌آید. اگر میزان سفید بیشتر باشد، خاکستری روشن واگر سیاه بیشتری استفاده شود، خاکستری تیره ساخته می‌شود. هنگام تر کیب رنگ ها همیشه رنگ تیره مانند آبی یا بنفش پر رنگ به رنگ روشن مانند: زرد یا نارنجی اضافه می‌شود. زیرا قدرت رنگ آبی و بنفش زیاد است و کمی آبی، مقدار زیادی زرد را تبدیل به رنگ سبز می‌کند.

ترکیب رنگ ها با موادی مانند: رنگ آبی از رنگ روغنی آسان تر است. هر یک از این مواد رنگی خاصیت حل یا رقیق شونده دارند. رنگ آبی با آب رقیق می‌شود و هر قدر آب بیشتری با آن مخلوط کنیم، رنگ رقیق تر و روشن تر میشود. رنگ روغن غلیظ تر است و با تیل رقیق می‌شود؛ ولی برای روشن کردن آن باید از رنگ سفید استفاده کرد. در این گونه مواد برای کار با رنگ از مویک استفاده می‌شود که به وسیلهٔ آن، رنگ را از روی پلیت یا جعبه رنگ بر می‌دارند و روی زمینه (کاغذ یا پارچه) می‌گذارند. وقتی در یک کار از رنگ‌های مختلف استفاده شود، باید پس از استفاده از هر رنگ، مویک نقاشی را خوب شست و پاک کرد تا رنگ در قات موهای آن باقی نماند و با رنگ بعدی مخلوط نشود. باقی ماندن رنگ باعث ریختن موهای مویک می‌شود.

ترکیب رنگ ها: ساختن رنگ‌های دلخواه و روش استفاده از رنگ آبی یا مواد دیگر نیاز به تمرین دارد. به دست آوردن غلظت مناسب برای رنگ ها در نقاشی و رنگ آمیزی سطوح، اهمیت زیادی دارد. رنگ نباید آن قدر غلیظ

باشد که به مویک بچسپد و از آن جدا نشود و نباید آن قدر رقیق باشد که از مویک بریزد و یا بچکد، اگر رنگ آبـی در دسترس نباشد می‌توان از پودرهای رنگی مانند لاجورد و پودر ذغال استفاده کرد و بـا مخلـوط کـردن آنهـا بـا چسپ چوب یا روغن، از این پودرها، ماده رنگی تهیه کرد و برای نقاشی به کار برد. این رنگ‌های دست ساخته، زود فاسد و غیر قابل استفاده می‌شوند، بنابر این باید فقط به اندازه ضرورت تهیه شوند.

اگر پودر معدنی در اختیار ندارید، می‌توانید از رنگ‌های پلاستیک که برای رنگ مالی بـه کـار مـی‌رونـد، اسـتفاده کنید. حل کنندۀ این رنگ ها آب است و کمی از آن برای نقاشی سطح بزرگی کافیست. یک قاشق کوچـک از ایـن رنگ را روی پلیت بگذارید و با آب مخلوط کنیـد؛ سـپس بـرای نقاشـی از آن اسـتفاده کنیـد. رنـگ آبـی و رنـگ پلاستیک و رنگ‌هایی که با پودرهای معدنی ساخته می‌شوند برای تاپه کاری و رنگ آمیزی کارهای دسـتی ؛مانـند: حجم‌های گلی و حجم‌هایی که از کاغذ چملک ساخته شده اند مناسب اند.

اغلباً قبل از نقاشی طرح مورد نظر روی زمینۀ سکیچ بعمل می‌آید بهتر است درکارهای رنگی طـرح بـا پنـسل رنگی روی کاغذ پیاده شود. زیرا پنسل طراحی سیاهی زیادی ایجاد می کند که با رنگ ها مخلوط میـشود و گـاه از زیر رنگ ها دیده می‌شود که هر دو باعث می‌شوند نقاشی تمام شده نازیبا شود.

رنگ ها در نقاشی به دو صورت به کار می‌روند: رنگ‌های طبیعی (واقعی) و رنگ‌های ذهنی. در نقاشی اطفال اغلب رنگ‌های ذهنی را برای موضوعات مختلف به کار می‌برند و هرقدر سن شاگردان بیشتر می‌شود تمایل آنها بـه استفاده از رنگ‌های واقعی بیش تر میشود. معلم هنر باید ضمن توجه شاگردان به انواع رنگ‌های طبیعی، آنهـا رادر استفاده ازرنگ‌های ذهنی آزاد بگذارد، برای مثال از شاگردان بپرسد که برگ چه رنگی دارد؟ آنها جواب می‌دهند: « سبز» سپس در مورد انواع برگ ها به رنگ‌های مختلف مانند برگ سفید، برگ زرد، برگ   قهوه یی و بـرگ نقـره یی توضیح دهید و به آنها یاد آور شوید که برگ ها در فصل خزان به رنگ‌های زرد، نارنجی،سرخ نارنجی و قهوه یی دیده می‌شود. به این ترتیب آنها رادر مورد تنوع رنگ‌های طبیعت آموزش دهید. اما از آنها بخواهید در نقاشی‌هـای خود از رنگ غیر واقعی که دوست دارند هم استفاده کنند و تصاویر ذهنی خود را به صـورت ذهنـی رنـگ آمیـزی کنند و بدین وسیله خلاقیت آنها را پرورش دهید. بنابر این در درس‌های مختلف چه موضوع نقاشی ذهنـی باشـد و چه نقاشی از روی مدل، آنها را در استفاده از رنگ‌های ذهنی که احساس شخصی شان را از موضوع بیان مـی‌کنـد، آزاد بگذارید.

بافت، سطح و رویۀ پدیده‌های مختلف علاوه بر رنگ دارای بافت هم است. در نور مناسب، تفاوت رنگ‌های مختلف را از طریق حس بینایی درک می‌کنیم و هر رنگی احساس خاصی در ما ایجاد میکند. بـرای درک بافـت عـلاوه بـر حس بینایی به حس لامسه یی هم نیاز داریم. همۀ ما از دوران طفولیت لمس نمودن پدیده‌های مختلف بافت‌هـای درشت، نرم، لطیف، هموار و ناصاف را تجربه کرده ایم و ویژه گی هر یک را به خاطر سپرده ایم؛ بنابر این با دیـدن بافتهای شبیه به هم تشخیص می‌دهیم که کدام یک صاف و هموار و کدام یک نا هموارند. بنابر این حـس بینـایی به ما کمک می‌کند تا انواع بافت ها را تشخیص دهیم، سپس از طریق لمس کردن آنها درک خود را کامل کنیم.

انواع بافت‌هایی را که ما در اطراف خود تجربه می‌کنیم. به دو دستۀ بافت‌های طبیعی و بافت‌های مصنوعی تقسیم می‌شوند. تنوع بافت‌های طبیعت بسیار زیاد است و انسان برای تهیۀ بافت‌های مصنوعی از آنها الهـام گرفتـه

است. این بافت ها از نظر کیفیت به دو دستهٔ بافت‌های صاف که فقط از طریق دیدن در نور مناسب، درک می‌شوند (بافت بصری) و بافت‌های دارای برجستگی و فرورفتگی که علاوه بر دیدن با کمک حس لامسه هم شناخته می‌شوند (بافت بصری لامسه یی) تقسیم می‌شوند.

در طبیعت انواع بافت‌های صاف که دارای نقش ها و رنگ‌های متنوع استند، وجود دارد؛ مانند: مروارید، گلبرگ، گل رس، برگ‌های روغنی، سنگ‌های صاف، پوست بدن دلفین، پنگو ئن،(نوعی حیوان آبزی که بال‌های کوتاه هم دارد) و انسان. بعضی از بافت‌های طبیعی، علاوه بر جنبهٔ بصری ارزش لامسه یی هم دارند؛ مانند: پوست تنه درختان، بدن پرنده گان، پشم گوسفند، سنگ،سنگ پشت، فلس‌های بدن ماهی، پوست مار و سطح رویه خربوزه و آناناس(یک نوع میوه) است.

انسان دربافت‌های متنوعی که دردست ساخته‌های خود به وجود می‌آورد از نمونه‌های طبیعی الهام گرفته و همین ویژه گی ها را ایجاد می‌کند.

برای مثال بافت بصری درپارچه ها با انواع طرح‌های خال دار، راه دار، چهارخانه شطرنجی دیده می‌شود. و بافت‌های بصری، لامسه یی در تهیه پارچه‌های درشت و ضخیم، چرم‌های مصنوعی، قالین، بوری، روکش ها، کفش ها، سطح دیوارها، حصیر(نوعی بوریا از مواد پلاستیک) و بوریا، شیشه گلدار، کاشی و سرامیک با نقش برجسته به کارگرفته می‌شوند.

برای ایجاد بافت بصری – لامسه یی از روش‌های گونا گون مانند: رنگ پاشی، رنگ مالی، تراشیدن، خراشیدن، کندن کاری، قالب زنی و مهر زدن استفاده میشود.

هنرمندان درکاشی کاری، خشت کاری، قلم زنی روی فلز، شبکه کاری با چوب، گل یا سنگ، کندن کاری روی گچ، چوب یا سنگ، انواع دست بافته ها مانند گلدوزی، تکه دوزی، گلیم بافی، و قالین بافی، رشته‌های مختلف صنایع دستی، خوشنویسی، نقاشی، هیکل سازی و معماری، بافت‌های متنوع و زیبا ایجاد می‌کنند. در اغلب نقاشی ها و اثار خوشنویسی بافت بصری مشاهده می‌شود. ولی در کندن کاری، شبکه کاری، خشت کاری و قالین ها بافت بصری – لامسه یی وجود دارد.

شاگردان را به جستجوی بافت‌های گوناگون تشویق کنید و ضمن فعالیت‌های جانبی شناخت آن ها را در این زمینه انکشاف دهید. مثلاً: سه نوع پارچه لطیف، درشت و نقش برجسته را با چشم بسته لمس کنند و نوع آنها را مشخص کنند. اگر پنسل پاک را داخل کیسهٔ دربسته بگذارید فقط با کمک حس لامسه می‌توانند جنس آن را تشخیص دهند؛ انواع برگ ها را جمع آوری و خشک کنند و از نظر کیفیت بافت با هم مقایسه کنند.

شاگردان در فعالیت‌های مختلف مانند: تاپه کاری انواع بافت‌های طبیعی و مصنوعی را تجربه می‌کنند، با برش دادن میوه ها و سبزیها می‌توانند از آنها تاپه تهیه کرده و بافتهای زیبایی ایجاد نمایند. در صنف هفت در فعالیت تاپه کاری با انگشت شاگردان با استفاده از بافت انگشتان دست خود تصویریابی می‌کنند، به علاوه آنها می‌آموزند که می‌توانند با تاپه کاری نقاشی خود را تکمیل نمایند. یا به سرعت نقاشی را رنگین و دارای بافت کنند. شاگردان را تشویق کنید به انواع مواد طبیعی و مصنوعی که در اطراف آنها هست با دقت توجه کنند و ببینند که با هر یک چه بافت‌هایی را می‌توان ایجاد کرد. علاوه بر این ساختن انواع کاردستی با سیم، گل رس و مواد مشابه

درک شاگردان را از بافت انکشاف می‌دهد. ایجاد نقش ها و رنگ‌های متنوع روی حجم‌های گلی نیز تجربه تازه یی است.

ابزارهنری؛ در یکی از ساعات درس هنر که فعالیت‌های عملی مانند: نقاشی یا کاردستی انجام می‌شود. و سایل و ابزار خاصی مورد نیاز است. این وسایل درکتاب درسی صنف هفتم به سه دسته: و سایل اثر گذار، وسایل اثر پذیرو وسایل کمکی تقسیم شده که در فعالیت‌های مختلف مورد استفاده قرار می گیرند.

معلم هنر باید توجه داشته باشدکه اگر مواد و وسایلی که در کتاب درسی عنوان شده در دسترس نبود، می‌توان وسایل مشابهی را جایگزین آن کرد و فعالیت را انجام داد و نباید به دلیل نبود و سایل از اجرای فعالیت خود داری شود. هر یک از پروگرام ها تأثیر آموزشی خاصی دارد و اجرای آن ضرورت است. بنابر این اگر رنگ آبی در اختیار ندارید با پنسل رنگه، رنگ پلاستیک رنگ مالی، پودر رنگ‌های طبیعی یا هر مادۀ دیگری که در دسترس باشد، فعالیت ها را انجام دهید. اگر کاغذ برای نقاشی نداشتید، از مقوای کف قطی شیرینی یا قطی کفش استفاده نمایید. اگر سرش در اختیار ندارید کمی قند را با آب تر کنید و از آن برای چسپاندن کاغذ ها به هم استفاده کنید. اگر شاگردان مویک ندارند روش درست کردن مویک نقاشی را چنان که در تصاویر کتاب درسی می‌بینند به آنها آموزش دهید. یکی از روش‌های که معلم هنر می‌تواند به کار ببرد، این است که از شاگردان بخواهد برای انجام فعالیت ها کاغذهای مناسب، رنگ‌های قابل استفاده و مواد جایگزین را جستجو کنند. هر یک از آنها چیزهای را می‌یابند که می‌توان برای بقیه شاگردان هم مورد استفاده قرار داد. شاید بعضی از شاگردان با ارائه مفکوره‌های جدید وسایلی بسازند که برای استفاده در فعالیت‌های هنری مفیدباشد.

به طورکلی وسایل عنوان شده، بهانه یی برای اجرای فعالیت هاست و نبود آنها مانع اجرای برنامه نیست.

در پایان هر درس کارهای شاگردان را به نمایش بگذارند، تا همه کار همدیگر را ببینند و از تجربیات هم آگاه شوند. یکی از روش‌های به نمایش گذاشتن نقاشی ها استفاده از طناب و...... است که نقاشی از آن اویزان می‌شود و در ارتفاع مناسب قرار می‌گیرد تا همه آنها را ببینند. برای دیدن حجم‌های که در پروگرامهای کاردستی ساخته می‌شوند می‌توان از میز ها یا فضای را هرو استفاده کرد تا همه حجم ها چیده و دیده شوند.

یکی از موارد مهم در موفقیت صنف‌های هنر تشویق شاگردان است. هر مفکوره جدید ابداع در کار، ساختن و سایل جالب، اجرای تمیز و رعایت نظافت را تشویق کنید.

مهم ترین کار معلم هنر مدیریت زمان است که در ساعت درسی موضوع را معرفی کند. آنچه ضرورت است در مورد موضوع بیان نماید، عکس‌های را که به درک موضوع و شناخت بیشتر آن کمک می‌کند نشان دهد از شاگردان بخواهد که به نقاشی یا کاردستی بپردازند. در هنگام کارشاگردان و روش کار آنها را با دقت مشاهده کند.

پس از ختم کار از آنها بخواهید که آثار خود را به نمایش بگذارند سپس همه همدیگر را تشویق کنند. و در مورد کار ها گفت و شنودکنند. در انتهای ساعت درسی وسایل را جمع آوری کنند و به نظافت آنها در صنف بپردازند.

۲-۲- نقاشی دورهٔ متوسطه:

نقاشی شاگردان در دورهٔ ابتدایی و یژه گی خاصی دارد. آنها آنچه را می‌دانند یا احساس می‌کنند، به کمک شکل ها و رنگ‌های ذهنی نمایش می‌دهند. اندازه ها به واقعیت شبیه نیست و هر چه برای آنها اهمیت بیشتری داشته باشد، آنرا بزرگتر می‌کشند. فضای داخل و خارج بناها را یکجا تصویر می‌کنند. تا آنچه را در داخل اتاق اتفاق می‌افتد نشان دهند. اتفاقات مختلف را همزمان ترسیم می‌کنند یا صحنه‌های پی در پی داستان را در یک صفحه نقاشی میکنند برای نشان دادن عمق و پرسپکتیو در صفحه، روش‌های مخصوص به خود را ابداع (نوآوری در کار تازه) می‌کنند.

باید توجه داشت که این ویژه گی ها به مرور زمان تغییر می‌کند. همزمان با رشد فزیکی، شاگردان از نظر ذهنی هم انکشاف پیدا می‌کنند و به واقعیت و دنیای واقعی نزدیک تر می‌شوند. کم کم به تناسبات و اندازه‌های واقعی توجه می‌کنند. رنگ‌های واقعی را برای رنگ آمیزی به کار می‌برندو (پرسپکتیو) (دوری و نزدیکی) را درک می‌کنند و می‌کوشند آنچه را می‌بینند نمایش دهند. بطور کلی دورهٔ متوسطه حد وسط میان طفولیت و بزرگسالی است زیرا دید شاگردان به دید بزرگسالان نزدیک می‌شود. این تغییرات، مشخص نیست در چه سنی صورت می‌گیرند زیرا برای هر یک از شاگردان بر اساس شرایط مختلف هستند. بنابر این فعالیت‌های رشتهٔ نقاشی متناسب با توانایی ها و ویژه گی‌های کلی شاگردان در این دورهٔ در نظر گرفته شده است.

پروگرام‌های ارائه شدهٔ شامل سه بخش نقاشی ذهنی، نقاشی از دنیای واقعی و کاپی از نمونه‌های هنرهای اسلامی می‌باشد. ارائه این پروگرام ها به شاگردان کمک می‌کند تا مرحلهٔ وسط (از طفولیت تا بزرگسالی) را به بهترین نحوی طی کنند زیرا هر یک از فعالیت ها با یکی از ویژه گی‌های این دوره تناسب دارد و بخشی از نیازهای آن ها را بر آورده می‌کند. پروگرام نقاشی ذهنی به شاگردان کمک می‌کند که هر چه را در ذهن تجسم می‌کنند، به تصویر درآورند. این گونه فعالیت ها، خلاقیت ذهنی دورهٔ طفولیت را تداوم می‌بخشند. و امکان ارائه مفکوره‌های فردی را فراهم می‌کنند. به طور طبیعی پس از طی دورهٔ طفولیت قدرت تجسم موضوعات مختلف و خلاقیت در ساختن تصاویر بدیع کمتر می‌شود اما می‌توان با ارائه تمرین‌های مناسب این ویژه گی را حفظ کرد و تداوم بخشید. تمرین نقاشی ذهنی به دو صورت ارائه شده است. یکی از روش‌های این دوره «نقاشی اتفاقی» نام دارد، به این معنی که ابتدأ موضوع خاصی به شاگردان ارائه نمی شود بلکه در جریان یک فعالیت آنها میتوانند از خطوط یا سطوح ایجاد شده، استفاده کنند، در آنها شکل یابی و مفکوره‌های ذهنی خود را نقاشی کنند. مانند درس ۲ صنف هفتم که شاگردان می‌توانند با استفاده از خطوط منحنی یا اریب، شکل کاملی را نقاشی کنند. وضعیت یا حالت هر یک از خطوط در ذهن آنها شکل آشنایی را به یاد می‌آورد و آنها با اضافه کردن خطوط و شکلهای دیگر، موضوع مورد نظر خود را ترسیم می‌کنند. این روش ذهن شاگردان را فعال می‌کند و خلاقیت آنها را شکوفان می‌سازد. در روش دوم یا نقاشی ذهنی از موضوعات مختلف، موضوع خاصی به شاگردان ارائه می‌شود و آنها تصویر ذهنی خود را از موضوع،

نقاشی می‌کنند. یعنی به شکل سازی می‌پردازند. در پروگرام‌های نقاشی ذهنی بهتر است ابتدا شاگردان با موضوع درس آشنا شوند. ارائه اطلاعات کافی در اختیار شاگردان قرار دهد، توضیح دادن در بارهٔ موضوع مورد نظر (انواع، حالت‌های مختلف یا ویژه گی‌های موضوع) و گفتگو شاگردان در مورد موضوع درس با یکدیگر و با معلم از روش‌های است که میتوان برای آماده کردن شاگردان قبل از شروع نقاشی به کار برد. برای مثال در نقاشی از فصل دلخواه می‌توان با شاگردان گفت و شنود کرد تا ویژه گی‌های هر یک از فصل ها را بیان نمایند و درمورد تغییر شکل ها، رنگ ها، آب و هوا و میوه‌های هر فصل فکر کنند، سپس تصویر ذهنی دلخواه خود را از فصل انتخابی بکشند. علاوه بر این میتوان عکس‌های متنوعی از فصل‌های مختلف به شاگردان نشان داد تا آنها را با هم مقایسه کنند. به هنگام اجرای نقاشی، باید تصاویر را پنهان کرد تا از آن تقلید نکنند و هر یک برداشت شخصی خود را از موضوع بکشد. بخاطر داشته باشید که در انواع نقاشی‌های ذهنی شاگردان می‌توانند از رنگهای غیر واقعی در کار خود استفاده کنند و نباید آنها را مجبور کرد که دقیقاً مانند: چیزهایکه در واقعیت کار کنند.یکی از اهداف ارائه نقاشی ذهنی این است که زمینهٔ ارائه تصویرهای گونا گون از یک موضوع به وجود آید. نقاشی از دنیای واقعی شامل پروگرام‌های است که باعث می‌شود شاگردان با دقت به محیط پیرامون خود توجه کنند، شکل ها، رنگ ها و بافت‌های متنوع را با هم مقایسه کنند و تناسبات، دوری و نزدیکی و ریتم‌های مختلف را در نقاشی خود به کار گیرند. این پروگرام مکمل فعالیت ذهنی است و کمک می‌کند تا شاگردان در دو زمینهٔ نقاشی ذهنی و دنیای واقعی به صورت همزمان انکشاف کنند. دراین فعالیت موضوع در مقابل دید شاگردان قرار دارد و آنها باید با دقت به آن نگاه کنند و ویژه گی‌های شکل ها، رنگها، بافت ها، اندازه ها را بررسی کنند. به آنچه دورتر است یا هر چه نزدیکتر است دقت کنند و تجربه کنند که با جلوی هم قرار دادن شکل‌های می‌توان دوری و نزدیکی را نشان داد. توجه به ریتم هم از مباحثی است که در نقاشی اهمیت زیاد دارد.ریتم قرار گرفتن درختان یا کوه ها، ریتم رنگ ها در برگ‌های درختان در ماه خزان یا در بازار میوه فروشی یا هر نوع تکرار با قاعده که در خطوط، رنگها، شکل ها، بافت ها یا اندازه ها دیده می‌شود، باید مورد تأکید قرار گیرد تا شاگردان به نمایش آنها در نقاشی خود بپردازند هدف از اجرای این فعالیت تقلید دقیق (ریالستی) از طبیعت نیست؛ بلکه، این موضوعات به شاگردان کمک می‌کند تا اولین تجربه‌های خود را از نمایش طبیعت ارائه دهند آنها چگونه می‌بینند؟ چقدر درنمایش آنچه می‌بینند موفق هستند و چه نکاتی را باید به آنها گوشزد کرد تا دقت بیشتری در مشاهده داشته باشند. لازم به تذکر است که معلم باید چیزی برای شاگردان بکشد یا هنگام کاردر موارد مختلف به جای آنها تصمیم بگیرد. فعالیت‌های هنری دورهٔ متوسطه به نحوی طراحی شده اند که شاگرد مؤظف است، مسؤولیت بخش‌های مختلف هر پروگرام را به عده بگیرد و از این طریق به خود باورداشته باشند به علاوه در مسیر فعالیت‌های هنری ذهنیت و خلاقیت شاگرد انکشاف می‌یابد. پس هر گونه دخالت در انتخاب شکل، رنگ یا موضوع کار از طرف معلم باعث ایجاد اختلال در روند کار می‌شود. راهنمایی معلم در بیان ویژه گی‌های موضوع مانند پر کردن فضای صفحه، باعث تناسبات و توجه به ریتم، دوری ونزدیکی و ارتباط میان شکل ها و رنگ هاست. پس از ارائه این توضیحات کلی هر یک از شاگردان برداشت

شخصی خود را از موضوع تصویر می‌کنند. بدین ترتیب تنوع جالب توجهی در آثار شاگردان دیده خواهد شد. ارائه روش بخصوص یا دخالت در انتخاب رنگ، شکل یا ترکیب خاصی برای نقاشی یا ترسیم شکل برای آنها باعث می‌شود که نقاشی شاگردان شبیه هم شود و ذهنیت و فردیت آنها محل بروز پیدا نکند. و نتوانند مفکوری‌های خود را ابراز کنند در حقیقت هر یک از کودکان ذهنیت خاص و منحصر به فردی دارند که به مرور زمان با انکشاف جسمی و ذهنی و بخصوص تحت تأثیر روش‌های آموزشی به فراموشی سپرده می‌شود. از طریق ارائه روش‌های صحیح مخصوصاً در برنامه‌های هنر، راه برای رشد ذهنی و ارائه مفکوره‌های ناب شاگردان فراهم می‌شود. ادامه این روش ها در دورۀ متوسطه اهمیت زیادی دارند و باعث می‌شود آن ها در آینده به هر کاری بپردازند. مبتکرانه عمل کنند. معلم باید توجه داشته که شاگردان در این سن می‌توانند تصاویر را در حد قابل قبول ارائه دهند طراحی کنند و نقاشی بکشند. در حقیقت این پروگرام ها حد اواسط میان نقاشی ذهنی و نقاشی ریالیزم بزرگسالان است. دسته سوم پروگرام‌های نقاشی که مربوطه به صنف هشتم و نهم می‌باشد به کاپی از آثار هنر اسلامی اختصاص دارد. این فعالیت ها متناسب با درس‌های تاریخ هنر درنظر گرفته شده اند درهر یک از آنها تمرین طرح ها و نقوش دوران اسلامی بصورت کاپی ارائه شده است. در این تمرین ها علاوه بر اینکه روش کاپی برداری از طرح ها به شاگردان آموزش داده می‌شود. با اجرای این طرح ها نظم، تناسبات، ریتم و زیبایی موجود در این آثار به ذهن آنها منتقل می‌شود و از طریق تأکید بر روی طرح ها و رنگ ها، ذوق زیباشناسی آنها رشد می‌کند.

۳-۲ کاردستی:

شاگردان در بخش نقاشی با خط و صفحه آشنا شده اند. در بخش کاردستی با بعضی از روش‌های ساختن «حجم ها» آشنا می‌شوند و یاد می‌گیرند که چگونه خط و صفحه را به «حجم» که سه بُعد دارد و فضا را اشغال می‌کند و برای ساختن کاردستی از بسیاری مواد استفاده می‌شود. در صنف هفتم موادی مثل سیم، گل رس و مواد طبیعی مانند: سنگ، چوب، برگ و غیره به کارمی رود.

۱-۳ -کاردستی، محصول هماهنگی بین ذهن چشم و دست شاگردان در ساختن اشیا و حجم‌های گونا گون است. در عملیۀ ساختن اشیا شاگردان ابتدأ به شکل یابی از محیط و سپس به شکل سازی می‌پردازند.

در شکل یابی شاگردان به مواد اطراف محیط خود مشاهده می‌کنند و سعی می‌کنند موادی را که مشابه چیزی است پیدا نمایند. مانند یک قطعه سنگ یا پارچۀ از چوب که ممکن است شبیه یک پرنده باشد، انتخاب نمایند، محل چشم و منقار آن را با مواد رنگه مشخص سازند تا کامل شود.

در شکل سازی مواد را مطابق طرح ذهنی خود تغییر شکل می‌دهند. آماده می‌کنند. کنار هم می‌گذارند و یا با همدیگر وصل می‌کنند تا آنچه را که می‌خواهند بسازند؛ مثلاً: از گل رس یک گلدان می‌سازند.

بناءً به طور کلی می‌توان گفت، ساختن کاردستی:

۱- دقت و حساسیت شاگردان را نسبت به محیط اطراف شان افزایش میدهد.

۲- تخیل،تفکر و خلاقیت شاگردان را انکشاف میدهد.

۳- توانایی‌های فزیکی و حواس آن ها را خصوصاً حس بینایی و لامسه یی شان را تقویت می‌سازد.
۴- شاگردان را با ابزار و مواد مختلف، قابلیت ها و موارد استعمال آن ها آشنا می‌نماید.
۵- توجه شاگردان را به تغییر و زیبا سازی محیط زنده گی خود جلب می‌کند.
۶- شاگردان با آداب، رسوم و فرهنگ خود بیشترآشنا می‌شوند.
۷- اوقات سرگرم کننده و قوت بخش را برای آن ها فراهم می‌سازد.

۲-۳- مواد و ابزار برای ساختن کاردستی:

مواد و ابزار برای ساختن کاردستی به دو دسته تقسیم می‌شود: مواد طبیعی و مواد مصنوعی. مواد طبیعی؛ انواع سنگ، شاخ و برگ نباتات، پوست، میوه و دانهٔ نباتات، پرنده گان و سایر مواد، هر یک به تنهایی و یا در ترکیب با همدیگر، اشکال زیبایی را می‌سازند. مواد مصنوعی؛ انواع کاغذ و مقوای رنگه، سیم‌های فلزی یا پلاستیکی، وسایل تزیینی مانند: فیته، ستارهٔ‌های رنگه وسایل نقاشی برای ساختن کارهای دستی به کار می‌روند.

۳- ۳-اتصالات در کاردستی:

پیوستن مواد با یکدیگر برای رسیدن به ترکیب‌های نو و ایجاد، نقش به سزایی دارند. هنگام ساختن کاردستی، شاگردان روش‌های جالبی را در اتصالات و پیوندها پیدا می‌کنند.

انواع اتصالات:

۱- اتصال از طریق سوراخ کردن با چیز نوک تیز و عبور دادن میخ، فیته رنگه،سیم و غیره ازسوراخ‌های آنها.
۲- اتصال به وسیله دکمهٔ.
۳- اتصال توسط ستپلر.
۴- اتصال توسط چسپ، گُند، سرش، قند تر شده و.....
۵- اتصال توسط کاغذ برش شده مانند: بافت و بوریا و یا اتصال توسط ساقه‌های نرم و بلند نباتات مانند: ساختن توکری ویا(سبد).
۶- اتصال توسط سوزن، سنجاق، پنگ، سیخک موی، گیرای لباس و غیره.
۷- اتصال دو قطعه گل رس با یک دیگر، مانند، اتصال پایه یا دستهٔ یک ظرف به بدنهٔ آن. در این اتصال ابتدا دو محل اتصال (روی بدنه و روی قطعه الحاقی) را خراش می‌دهند و روی خراش ها را کمی دو غاب (گل شل) می‌مالند. سپس قطعه الحاقی را روی بدنه قرار می‌دهند و با کمی فشار به بدنه وصل می‌کنند و اطراف محل اتصال را صاف می‌کنند.

کار با گل رُس:

ساده ترین و فراوان ترین مادهٔ که در اطراف انسان وجود دارد، خاک و گل است؛ انسان با شکل دادن به گل، آثار فراوانی تولید کرده است. این آثار شامل لوحه ها و حجم‌های گلی است.
شاگردان ممکن است کار با گل و گل بازی راتجربه کرده یا با آن آشنا باشند. درهر صورت، آنها در جریان کار، با خصوصیات گل که مادهٔ نرم، شکل پذیر و نقش پذیر است آشنا می‌شوند و آنها را تجربه می‌کنند.

نقش‌های برجسته و بسیاری از شاهکارهای معماری، ظروف و اشـیای مختلـف مـصرفی و هنـری، خـشت پخته، کاشی و هیکل از جمله آثاری هستند که از گل ساخته شده اند.
با مراجعه به موزیم ها وگشت و گذار در نقاط مختلف کشور، می‌توان نمونه‌های زیبا و فراوان سفالی را دید. ماده اصلی تشکیل دهندۀ سفال گل رس است.

برای آماده ساختن گل رس، یک روز قبل خاک رس را با غربال صاف کنید،یک پیمانـه خـاک را در ظـرف مناسب بریزید، کم کم به آن آب اضافه کنید و به آرامی آن را مثل خمیر مشت بزنید و آن را بمالید تا برسد. وقتـی گل به دست نه چسپید آب آن به اندازه است. گل آماده را در یک خریطه پلاستیکی بپچید و نگهداری کنید.

در موقع کار مقدار کمی گل را به شکل میله در آورید و آن را خم کنید. در صورتی که ترک بر ندارد برای کار آماده است. اگر ترک برداشت دست خود را تر کنید و آن را به فشار انگشت ها بچسپانید تا آماده شود.

نگهداری گل رس برای مدت طولانی، بر خاصیت شکل پذیری آن می‌افزاید. ساختن اشـیای گلـی بـه سـه روش: دستی، چرخی و قالب گیری انجام می‌شود. گل بعد از خشک شدن سخت می‌شود؛ اما بر اثر رطوبت، دوبـاره نرم خواهد شد. خشک شدن گل بعد از ساختن حجم بسیار مهم است و باید به تدریج صـورت بگیـرد زیـرا گـل در هوای آزاد و در صورت نبودن رطوبت به سرعت خشک می‌شود و ترک بر می‌دارد، چون سـطح خـارجی آن خـشک می‌شود ولی سطح درونی آن هنوز تر است. و فشار درونی باعث ایجاد ترک در سطح گل می‌شود. بر این اساس باید به سرعت خشک شدن را کُند کرد. برا ی این کار، حجم ساخته شده را درون پلاستیک مـی‌گذارنـد و سـوراخ‌هـای کوچکی درسطح پلاستیک ایجادمی کنند تا هوا به صورت محدود به داخل آن نفوذ کند و حجم سـاخته شـده، بـه آرامی خشک شود. بعد از خشک شدن گل، می‌توان آن را پخت که درین صورت، به آن سفال می‌گویند. گل تحـت تأثیر حرارت در کوره سخت و محکم می‌شود به طوری که با گذشت زمان شکل آن تغییر نمـی کنـد رنـگ خـاک، رس، قبل و بعد از پختن، تفاوت میکند، اگر خاک رس خالص باشد، بعد از پخت، رنگ آن سفید می‌شود و اگـر در ترکیب آن اکسید آهن باشد، به رنگ سرخ، و اگر کاربن داشته باشد به (رنگ تیره و اگر گرافیت) داشـته باشـد، بـه رنگ خاکستری در می‌آید.

شاگردان در دوره اول متوسطه روش ساختن حجم‌های گلی با دسـت خـشک کـردن حجـم گلـی و رنـگ آمیزی آن را یاد می‌گیرند.

توصیه‌های برای کار در صنف

در هر ساعت درسی حجم سازی با گل رس، لازم است:

۱. شاگردان از گل‌های آماده صحی استفاده کنند.
۲. ناخن‌های شان کوتاه باشد.
۳. در موقع کار با گل، پیش بند یا لباس کار مناسب بپوشند. آن ها می‌تواند از لباس‌های مـستعمل خـصوصاً پیراهن مردانه آستین کوتاه بدون یخن استفاده کنند و دکمه‌های آنرا از پشت ببندند.
۴. روی میز کار را با کاغذ باطله یا پلاستیک بپوشانند.
۵. از ظرف آب مناسب استفاده کنند. ظرف آب باید کمی سنگین و کمی بزرگ تراز دست آن ها باشد تـا بـه ساده گی نریزد. یک کاسه سفالی برای این کار مناسب است.
۶. پیش از شروع کار، معلم به شاگردان به گفت و شنود بپردازد و در باره تجربه‌های قبلی و آنچه میخواهنـد بسازند، با آن ها صحبت کند.
۷. شاگردان طبق پروگرام، کار روی گل را آغاز کنند.
۸. در حین کار، گل اضافی را در پلاستیک قرار دهند تا خشک نشود.
۹. در صورت ترکیدن حجم گلی درزمان ساختن، محل ترکیدگی را با اسفنج مربوط یا انگشت تر به نرمی و با کمی فشار به هم بچسپانند.

۱۰. برای اتصال دو تکه گل به یک دیگر (مثل دسته که به ظرف چسپانده می‌شود) محل مورد نظر را با شیء نوک تیز خراش دهند و با مقداری گل شل و با کمی فشار به هم بچسپانند.
۱۱. بعد از اتمام کار، تمامی سطح کار را با اسفنج و گل شل یک دست و صاف کنند.
۱۲. می توانند به روش‌های گوناگون و با استفاده از اشیای مختلف جمع آوری شده، روی شیء گلی نقوش مختلفی ایجاد کرده و بدین وسیله آن را تزیین کنند.
۱۳. گل باقی مانده را جمع آوری کرده و در پلاستیک یا ظرف پلاستیکی در بسته یی قرار دهند.
۱۴. بعد از پایان کار، ظرف‌های آب را بشویند و در جای مناسب قرار دهند.
۱۵. شیء گلی ساخته شده را پس از خشک شدن در جعبۀ محکم،در لا بلای کاغذهای نرم پارچه شده نگهداری کنند.
۱۶. پس از پایان کار با گل، دست‌های خود را با آب و صابون بشویند.
۱۷. لباس کار خود را بکشند و در جای مناسب قرار دهند.
۱۸. شاگردان می‌توانند آثار خود را بعد از خشک شدن، رنگ آمیزی کنند،برای این کار، می‌توان از رنگهایی که پوشش بیش تر دارند و استفاده از آن آسان تر است استفاده شود. هنگام رنگ آمیزی متناسب به سطح مورد نظر، می‌توان از مویک کوچک یا بزرگ استفاده کرد. برای پوشاندن سطوح بزرگتر یا رنگ آمیزی کامل، باید از مویک نقاشی بزرگتر استفاده شود. پس از پایان کار، می‌توان روی شیء رنگ آمیزی شده را با ورنس یا روغن جلا دار پوشاند تا رنگ آن از بین نرود.

۴-۲- آشنایی با تاریخ هنر

فرهنگ عامل تعیین کنندۀ هویت هرملت است. آشنایی با عوامل تاریخی که درشکل گیری فرهنگ هر کشور تأثیر داشته بیان ارزش و اهمیت هنر و فرهنگ « ازگذشته تا به حال» در سر نوشت ملت ها از ضرورت‌های آموزشی نسل جدید است. از این نظر تاریخ هنر جزء مهمی از تاریخ هر کشور است که زمینۀ تحولات فکری و بنیان گذار تغییرات اساسی ملت ها در طول تاریخ است.در طول تاریخ بنیان‌های فکری و فرهنگی ملت‌های بزرگ، اقوام مهاجم و ستیزه جو را که قصد تسلط بر سر زمین آنها را داشتند تحت تأثیر قرارداد و کارعملی آنان را از کشتار و ویرانی به سمت آبادانی و ایجاد آثار هنری ارزشمند تغییر داد. از این نگاه آشنایی با قدامت و ارزش هنر و فرهنگ هر کشور و حرکت در جهت شناخت، حفظ و نگهداری، احیا، ترویج و تولید آثار فرهنگی و هنری، عامل انکشاف ملت هاست. بنابر این بررسی اجمالی تاریخ هنر افغانستان و جهان دراین دورۀ تحصیلی که زمان شکل گیری شخصیت نو جوانان است، اهمیت زیادی دارد، نوجوانانی که با تاریخ، هنر و فرهنگ سر زمین خود آشنایی کامل داشته باشند، هرگز دچار خود باختگی فرهنگی نخواهند شد و زیر بار نفوذ تهاجمات فرهنگی بیگانگان قرار نخواهندگرفت.

براساس این نظریه بخش تاریخ هنر به موازات آموزش‌های هنری در دورۀ متوسطه طراحی ودر نظر گرفته شده است تا شاگردان بیاموزند که میراث هنری،ارزش تاریخی و فرهنگی زیادی برای کشور دارد و در حفظ و نگهداری آن کوشش کنند.

تاریخ هنر افغانستان در سه صنف ۷، ۸ و ۹ به صورت اجمالی در سه دسته بندی پیش از اسلام، دورۀ اسلامی و دورۀ معاصر ارائه شده است. تا شاگردان از قدامت و ارزش‌های هنری آثار موجوده در زمینه‌های هنر معماری، هیکل سازی، نقاشی و صنایع دستی کشور خود آگاه شوند. به موازات معرفی آثار هنری هر دوره در انتهای کتاب، در صفحۀ موزیم شناسی بر حفظ و نگهداری میراث هنری افغانستان تأکید شده و اهمیت جمع آوری، دسته بندی و صورت نگهداری آن به شیوه‌های علمی مطرح شده است.

به ضمیمۀ بخش تاریخ هنر افغانستان درس‌های هنرهای افغانی که تـداوم سـنت‌هـای دورۀ اسـلامی را در فرهنگ معاصر نشان می‌دهد، و آشنایی با مکاتب هنری کشور که روش تربیه هنرمندان رشـته‌هـای مختلـف را بـر اساس شیوه‌های معاصر را بیان می‌کند و با تاریخ هنر معاصر افغانستان ارتباط دارد، ارائه شده است.

هم چنین در بخش آشنایی با هنرمندان افغانی درهر صنف هنرمندان تأثیرگذار معاصر در زمینۀ هنـرهـای تجسمی به طور اجمالی معرفی شده اند تا شاگردان با چگونگی شکل گیری حرکت‌هـای هنـری هنرمنـدان معاصـر آشنا شوند.

در زمینه باز دید از بناهای تاریخی، موزیم ها و کارگاه‌های هنری، تاریخ هنر، بازار ها یا فروشگاه‌های صنایع دستی (سنتی) هر منطقه، معرفی مشاهیر هنری هر ولایت و توجه در زمینه‌های مختلف فرهنگی و هنـری ملـی و محلی باعث تعمیق آموزش و تحکیم یادگیری خواهد شد. تاریخ هنر جهان به نحوی ارائه شده است کـه شـاگردان علاوه بر آشنایی با آثار هنری جهان در طول تاریخ به اهمیت تأثیر گذاری و تأثیر پذیری فرهنگـی در طـول تـاریخ توجه کنند. به علاوه اهمیت تنوع آثار هنری و زمینه‌های فکری که باعث پیدایش آثار مختلف شده به طور اجمـالی بیان شده است. به طور کلی درس هفتم،دهم، چهاردهم، و بیستم به هنری پیش از تـاریخ و هنـر در دورۀ باسـتان می‌پردازد که براساس اعتقادات و باروهای دینی شکل گرفته اند و اغلب نمونه‌های آثار هنـری ایـن دوره هـا زمینـه ذهنی دارند. به این معنی که هنرمندان در ساختن هیکل و کشیدن نقاشی ها به تقلید از طبیعت نپرداخته اند؛ بلکه با تغییر در تناسبات، ساده گرایی شکل ها و نمایش زوایای دید غیر معمولی، دنیای واقعی را ترسیم کرده اند. هدف از ساختن و نمایش این تصویری بیان اعتقادات و باورهای جمعی یا دینی ملت‌های سازنده آثار است که به نیروهای ما فوق بشر و جهان دیگر و عامل ماورایی مشتاق سازند و هر اثر هنری، چه یک بنای معماری باشد و چه یک شکل کوچک، انسان ها را به یاد عالم ابدی بیاندازد. پس در این هنر ها ذهنیت بر نمایش واقعیت غلبه دارد.

۳- پلان رهنمای تدریس:

پلان راهنمای تدریس؛ اهداف آموزشی، روش‌های تدریسی،موادمُمد ضروری تدریس و شیوه ارزیابی درس را بیـان می‌کند. درآخر، فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی) و فعالیـت‌هـای آمـوزش شـاگردان را نـشان می‌دهد. برای آشنایی بیش تر معلمان با تدریس هنـر و اجـرای فعالیـت‌هـای هنـری شـاگردان در صـنف هفـتم شیوه‌های از پلان راهنمای تدریس هنر را برای تمام دروس در نظر گرفته و توضیحات همه جانبـه بـه آنهـا ارائـه می‌شود.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱- خط

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th colspan="2">شرح مطالب</th></tr>
<tr><td>۱- عنوان درس</td><td colspan="2">خط</td></tr>
<tr><td>۲-اهداف آموزشی
• (دانشی
• مهارتی
• ذهنیتی)</td><td colspan="2">از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس بـه اهـدف زیـر دست یابند:
۱- آشنایی به شکل‌های طبیعت از نگاه نقطه و خط.
۲- آشنایی به ایجادی نقاشی از خطوط متنـوع در اشـکال طبیعت.
۳- شناخت انواع خطوط و نقاط در پدیده‌های طبیعت.</td></tr>
<tr><td>۳- روش‌های تدریس</td><td colspan="2">پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، تفکر انتقادی.</td></tr>
<tr><td>۴- سامان و لوازم ضروری تدریس</td><td colspan="2">پنسل رنگه، کاغذ یا مقوا،پنسل پاک، رنگ آبی مویک نقاشی.</td></tr>
<tr><td>۵- شیوهٔ ارزیابی</td><td colspan="2">دقیق شدن به کارهای خود، درجه تقدیر(خوب، اعلی، عـالی و یا ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">۶- فعالیت‌های تدریس و آمـوزش درصنف</td><td>فعالیت مقدماتی:
بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، سؤال و جواب در بارهٔ نقطه و خط و انواع آن،</td><td>زمان به دقیقه
۵</td></tr>
<tr><td>ایجاد انگیزه:
طرح سؤال: آیا در اشـکال طبیعـت خطـوط و نقطه ها را دیده اید؟
۲- آیا می‌دانید که اشـکال طبیعـت از چنـد نوع خط ساخته شده است؟</td><td>۵</td></tr>
</table>

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- یک نمونه خط منحنی روی تخته بکشید. ۲- در مورد یافتن اشکال در خطوط به شاگردان معلومات دهید. ۳-در مورد شکل یابی توضیحات بدهد. ۴- کارهای شاگردان را با یکدیگر مقایسه و ارزیابی کنید.	۱- خط منحنی را از روی تخته صنف در کتابچه‌های خویش ترسیم نمایند. ۲- به دقت به آن نگاه کنند، کاغذ خود را بچرخانند و از همه جهت ها به آن نگاه کنندو آنرا رسامی کنند. ۳- از هر زاویه که شکل آشنایی را پیدا کردند، با اضافه کردن خطوط، شکل مورد نظر را تکمیل کنند. ۴- شکل را رنگ آمیزی و تکمیل کنند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

نقطه: ساده ترین نشانهٔ نقطه اثر نوک یک پنسل بالای کاغذ است. در طبیعت نقطه‌های زیادی وجود دارد. ستاره گان و ماه را از دور به شکل نقطه می‌بینیم. لازم است معلم هنر توجه شاگردان را به دقت در محیط اطراف و دیدن نقطه ها وا دارد.

خط: از حرکت نقطه به وجود می‌آید. حرکت نقطه خط را به وجود می‌آورد. خطوط طبیعت به سه دستهٔ اصلی: خطوط منحنی، مستقیم ومنکسر تقسیم می‌شوند. خطوط هم به صورت‌های مختلف درطبیعت دیده می‌شوند و هم پیرامون هر شکلی یک خط حاشیه وجود دارد که محدودهٔ آن را مشخص و شکل را از فضای اطراف آن متمایز می‌سازد. به علاوه قرار گیری خطوط درکنار هم ترکیب‌های متنوعی ایجاد می‌کنند که بعضی از آنها دارای ریتم استند، مانند: خطوط روی بدن گوره خر که ضخیم و نازک استند و با فاصلهٔ معین در کنار هم قرار گرفته اند.

- هرنوع تکرار با قاعده که در خطوط، شکل ها، اندازه ها، رنگها یا بافت ها دیده می‌شود، ریتم نام دارد

کارخانه گی:

شاگردان مطابق هر درس کتاب درسی وظیفه خانه گی تعیین شده را عملاً در خانه انجام دهند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۲- نقاشی با خطوط

زمان تدریس: (دو ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**نقاشی با خطوط**	
۲-اهداف آموزشی • **(دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی)**	از شاگردان توقع می‌شود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنا شدن شاگردان با خطوط و تصویریابی در آن. ۲- انکشاف خلاقیت تصویری ۳- آشنا شدن شاگردان به ترسیم کردن شکل مورد علاقه. ۴- درک کردن خطوط در طبیعت.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، عملی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	پنسل، کاغذ، رنگ آبی، مویک، ظرف آب و تختهٔ نقاشی.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	دقیق شدن به کار خود، درجه تقدیر(اعلی، عالی، خوب و یا ضعیف)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارهٔ خطوط و انواع آن.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا همیشه برای نقاشی باید از ابتدا موضوع خاصی را در نظر داشت؟	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- یک نمونه خط مستقیم و خط منکسر را رسم کنید. ۲- خطوط را در اشکال طبیعت نشان دهید. ۳- اهمیت خطوط را در اشکال توضیح دهید. ۴- فعالیت شاگردان را مشاهده کنید و نتایج مشاهدات خود را یاد داشت نمایند.	۱- شاگردان خطوط منحنی، منکسر را ترسیم نمایند. ۲- به دقت به خطوط اطراف شکل نگاه کنند و کاغذ خود را بچرخانند و از همه جهات به آن نگاه کنند و آنرا نقاشی کنند. ۳- از هر زاویه که شکل آشنایی را پیدا کردند، با اضافه کردن خطوط، شکل مورد نظر را رسامی کنند. ۴- شکل را رنگ آمیزی و تکمیل کنند. ۵- کارهای را که انجام داده اید آنرا به نمایش بگذارید.	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این درس شاگردان با رسمهای اتفاقی آشنا می‌شوند. از آموختن خطوط مستقیم، منحنی، و منکسر شاگرادن می‌توانند که با استفاده از خطوط اشکال زیبا بسازند. اولاً معلم یک خط مستقیم را بالای تخته رسم کند و از شاگردان بخواهد که در کتابچه‌هایشان آنرا ترسیم نمایند و بعداً کاغذ را به هر طرف بچرخانند و از زوایای متفاوت به آن نگاه کنند. در هر زاویه که شکل آشنا را دیدند با اضافه کردن خطوط آنرا تکمیل نمایند. زمانیکه از تکمیل شدن رسم مطمئن شدند آنرا رنگ آمیزی نمایند درین فعالیت شاگردان از دیدن خطوط، اشکال آشنا را پیدا میکنند در این فعالیت چون شاگردان موضوع خاصی برای ترسیم ندارند. بنابرین برای تصویریابی باید تلاش نمایند. به این ترتیب خلاقیت فکری شاگردان در تصویر یابی و نقاشی آن انکشاف میکند. معلم بعد از رسم خط مستقیم از شاگردان بخواهد که با اضافه کردن خطوط منحنی و منکسر اشکال زیبا را پیدا و ترسیم نمایند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۳- تاریخ هنر افغانستان(پیش از اسلام)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**تاریخ هنر افغانستان (پیش از اسلام)**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- با دورۀهای تاریخی هنر افغانستان و جهان آشنا شوند. ۲- از کار ها و ساختن وسایل گوناگون آثار هنری آنها آگاه شوند. ۳- از آثار با ارزش هنری که از مناطق مختلف کشور ما به دست آمده است آگاه شوند.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، ملاحظه، توضیحی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	پنسل، کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، تخته و تباشیر، چارت‌های تصویری هنری و فرهنگی.	
۵- شیوۀ ارزیابی	دقیق شدن به کار خود، درجه‌های تقدیر(اعلی، عالی، خوب و یا ضعیف) تحریری و تقریری.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ تاریخ هنر مربوط به درس با شاگردان طرح نماید.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا گاهی هم در بارۀ آثار فرهنگی و هنری کشور خود فکر کرده اید.	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- به سؤالات معلم گوش دهید وجواب بگوید. ۲- یاد داشت از آثار کشف شده در افغانستان. ۳- شاگردان باگروپها در بارۀ تاریخ هنر افغانستان با هم گفتگو نمایند و نتیجه آنرا به همصنفان خود و دیگران مقایسه نمایند.	۱- اگر شاگردان جواب مربوط درس را به صورت دقیق ارائه کرده نتوانند صورت صحیح آن را معلم توضیح نماید. ۲- نمونه‌های آثار هنری کشف شده کشور خود و جهان را در تصاویر کتاب درسی به شاگردان معرفی نماید. ۳- معلم آثار هنری دورۀ سنگ را که از مناطق مختلف کشور به دست آمده با ظرافت‌های هنری ظروف، و سایل و ابزار همان زمان به شاگردان توضیح نمایند. هم چنان از آثار با اهمیت و شهکاری‌های دورۀهای تاریخی هنردر دورۀسنگ به شاگردان معلومات دهند.

معلومات اضافی برای معلم

این درس تاریخ هنر قبل از اسلام در افغانستان را معرفی می‌کند و تحقیقات باستان شناسان را که در مناطق مختلف وطن عزیز ما صورت گرفته، شاگردان به آثار بدست آمده از این تحقیقات آشنا می‌شوند.

یکی از اهداف این درس این است تا شاگردان به اهمیت آثار هنری که از جمله میراثهای هنری و فرهنگی کشور عزیز ما است آشنا و علاقه مند شده و در حفظ و نگهداشت آن سعی و بعمل بیاورند. تا نسل‌های آینده از فرهنگ باستانی خود آگاهی داشته باشند، در نگهداری آن بکوشند و به آن افتخار کنند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۴- آشنایی با ابزار هنری

زمان تدریس: (دو ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**آشنایی با ابزار هنری**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با ابزار هنری و طریقه استفاده از آنها. ۲- آشنایی کامل به ساختن ابزار و وسایل هنری. ۳- درک خوب در تولید کارهای هنری.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، مشاهده، توضیحی، تفکر انتقادی	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	رنگ آبی، قلم مویک نقاشی، ظرف آب، رنگ روغنی، ورنس، پنسل و پنسل پاک، قلم تراش، قیچی، تیغ برش،سرش، سکاشتیب، الپن، گل رس، انواع سیم ها و کاغذی مقوا.	
۵- شیوۀ ارزیابی	تحریری وتقریری.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ ویژه گی‌های ابزار و طریقه استفاده درست از آنها.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا تا به حال توسط ابزار هنری چیزی را نقاشی کرده اید؟ آیا در بارۀ ساختن ابزار هنری از قبل چیزی می‌دانستید.	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱-معلم وسایل هنری را از شاگردان قبل از ساعت درسی بخواهد. ۲-معلم شاگردان را برای استفاده درست از وسایل رهنمایی کنند. ۳- معلم شاگردان را در کارهای هنری به رقابت سالم تشویق نماید.	۱- شاگردان توسط و سایل هنری به طور گروپی یک موضوع را نقاشی نماید. ۲- شاگردان نقاشی خود را رنگ آمیری نماید. ۳- کارهای تکمیل شده را شاگردان به نمایش بگذارند.	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این درس شاگردان با انواع ابزار و موادی که برای نقاشی و کاردستی مورد استفاده قرار می‌دهند آشنا می‌شوند. آن ها را متوجه بسازید که ابزار و مواد مشابهی که در محیط اطراف خود می‌شناسند و می‌توانند در فعالیت‌های هنری به کار برند، پیدا کنند و به هم صنفی‌های خود هم معرفی کنند. همواره شاگردان را تشویق کنید با هر وسیله یی که در اختیار دارند. فعالیت‌های هنری را اجرا کنند. همهٔ شاگردان را تشویق کنید که موقع دیدن نمایشگاه، در مورد کار خود شان و کار هم صنفی‌های شان گفت و شنود کنند. ابتدأ نقاط قوی کار ها را بگویند و بعد برای بهتر شدن کار پیشنهاد بدهند. این گفت و شنودها علاوه بر اثر تربیتی، باعث بهبود و تکمیل کارهای هنری شاگردان می‌شود

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس۵- شکل سطح و حجم

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**شکل سطح و حجم**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با انواع اشکال، سطح و حجم. ۲- آشنایی به سطوح هندسی و غیر هندسی در طبیعت. ۳ – درک کردن حجم‌های هندسی و غیرهندسی در طبیعت.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، عملی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	تصاویر کتاب درسی، مجلات و کتاب‌های که در آن تصاویر هندسی و غیر هندسی باشد.	
۵- شیوۀ ارزیابی	تحریری و تقریری	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ پدیده‌های طبیعت شکل، سطح و حجم	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** در طبیعت با اشکال هندسی و غیرهندسی متوجه شده اید؟ آیا چه فکر می‌کنید که در اطراف شما کدام نوع سطح و حجم هندسی و غیرهندسی موجود است؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم در انتخاب اشیا و یا مواد سادهٔ محیطی برای ساختن سطح و حجم ها به شاگردان توضیحات بدهد و در شبیه سازی و شباهت دادن با اصل موضوع آنها را متوجه سازد. ۲- معلم فعالیت شاگردان را مشاهده کرده و نتایج مشاهدات خود را در مورد هر شاگرد نزد خود ثبت نماید.	۱- شاگردان با الهام از اشکال طبیعت شکل‌های مشابه را نقاشی نمایند. ۲- شاگردان در ساختن یک بشقاب و ظروف دیگری دایره وی مثل ظرف طعام از گل رس استفاده کرده یک حجم را بسازند. ۳- شاگردان از مواد سادهٔ محیطی می‌توانند حجم‌های هندسی و غیرهندسی را ساخته و یا نقاشی نمایند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

شاگردان را برای مشاهدهٔ دقیق انواع حجم‌های هندسی و غیر هندسی در اطراف شان تشویق کنید تا در ساختن حجم ها موفقیت بیشتری کسب کنند.

توجه شاگردان را به فضای داخلی بناهای گوناگون به خصوص مساجدی که گنبد نیم کره دارند، جلب کنید و اهمیت فضایی را که حجم ها در معماری ایجاد می‌کنند، تأکید کنید.

در درس ۷ سیم یا ماده یی مشابه را به هم می‌پیچند و خط را به حجم تبدیل می‌کنند. و در درس ۱۹ از سیم، حجم‌های (احجام) غیر هندسی می‌سازند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس۶- تاپه کاری با انگشت

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**تاپه کاری با انگشت**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با چاپ و روش سریع و ایجاد نقوش متنوع رنگی از تاپه کاری با انگشت. ۲- آشنایی با چاپ دستی با استفاده از اشیای گونا گون مصنوعی و طبیعی. ۳- اهمیت و ارزش شکل دادن وصل کردن خطوط به یک دیگر.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، تفکر انتقادی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	رنگ آبی، قلم، کاغذ و انگشتان خود و دیگر اشیای طبیعی و مصنوعی ساخته دست بشر.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر (مقیاس درجه بندی برای ارزیابی کارعملی، ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارهٔ چاپ و روش سریع و تاپه کاری به انگشت و ایجاد نقوش متنوعی از مواد سادهٔ طبیعی و مواد مصنوعی بالای صفحه کاغذ.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا در بارهٔ چاپ ساده و یا تاپه کاری توسط مواد تا به حال فکر کرده اید؟ آیا توسط تاپه انگشت شکلی آشنایی را نقاشی و تجربه نموده اید؟	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم در مورد تاپه کاری با انگشت آلوده به رنگ را بالای کاغذ سفید توضیحات دهد. ۲- معلم با شاگردان همکاری کند و نواقص کار آنها را برجسته سازد. ۳- اشکالی که توسط تاپهٔ انگشت ایجاد شده دقیقاً شاگردان را متوجه سازند. ۴- کار هر شاگرد را مشاهده نموده و نتیجه آنرا یاد داشت نماید. ۵- معلم کارهای آنها را ارزیابی نماید.	۱- شاگردان تاپه کاری با انگشت آلوده به رنگ را مطابق رهنمایی معلم بالای صفحه کاغذ اجرا نمایند. در وقت تاپه کاری توجه داشته باشند که لباس‌های خود را توسط رنگ آلوده نه سازند. ۲- وقتی که نشان انگشت بالای صفحه کاغذ در چند جای آن گذاشته شد نشانه‌های ایجاد شده را شاگردان هر کدام توسط قلم پنسل آنچه را می‌بینند توسط خطوط آنرا شکل بدهند. ۳- شاگردان می‌توانند از مواد طبیعی برگ درختان و یا مواد مصنوعی مثل سکهٔ فلزی، آنها را به رنگ آلوده ساخته بالای صفحه کاغذ بگذارند از آنها نقش‌های خوبی به دست آورده می‌توانند	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این درس علاوه بر تجربه تاپه کاری و ایجاد اثر انگشت‌های رنگ آلود، شاگردان می‌توانند هر یک از تاپه ها را به شکل دلخواه خود تکمیل کنند. آنها با دقت به شکل هر تاپه، تصویریابی می‌کنند و با پنسل رنگه تاپه‌ها را تکمیل می‌کنند تا موضوع مورد نظر خود را نمایان کنند. در تمرین دیگر از شاگردان خواسته شده که با استفاده از تاپه کاری با انگشت موضوع دلخواه خود را نقاشی کنند. در این فعالیت برخلاف تمرین قبلی که شاگردان به تصویریابی می‌پرداختند، باید ابتدا موضوع دلخواه خود را انتخاب کنند، سپس با استفاده از تاپه کاری با انگشت آن را نقاشی کنند و تصویر مورد نظر خود را بسازند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس۷- ساختن کرۀ سیمی
زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**ساختن کرۀ سیمی**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیردست یابند: ۱- آشنایی با ساختن یک حجم دایره وی با مواد مختلف. آشنایی با روش ساخت یک کرۀ سیمی. ساختن اشکال (پرنده، ماهی و پروانه از سیم نرم و نازک).	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، تفکر انتقادی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	سیم‌های مختلف پوشدار و بی پوش قیچی، تیغ برش، سکاشتیب و سرش، کاغذ رنگه، طناب، ساقه کندم و غیره.....	
۵- شیوۀ ارزیابی	کارهای خود را ارزیابی کردن، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ انواع سیم ها واستفاده از مواد ساده محیطی.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا برای ساختن اشکال مختلف به لوازم و وسایل آن فکر کرده اید؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم روش ساختن کره سیمی را به شاگردان توضیح دهد. ۲- معلم قبلاً برای فراهم ساختن وسایل و مواد مورد ضرورت بخاطر ساختن شکل و حجم‌های مختلف به شاگردان ابلاغ کرده و در ساعت درسی از آن استفاده نمایند. ۳- معلم شاگردان را به گروپ‌های تقسیم نماید. و در ساختن شکل و حجم‌های مختلف آنها را وظیفه دهد؛ در موقع ساختن شکل ها و حجم ها با گروپ‌های کمک و مشوره دهد.	۱- شاگردان روش ساختن شکل کرۀ سیمی طبق هدایت و رهنمایی معلم هنر بیآموزند. ۲- طریقه درست استفاده از وسایل و لوازم را شاگردان در ساختن شکل‌های مختلف مطابق رهنمودهای معلم بکار ببرند. ۳- شاگردان به طور گروپی در ساختن کره سیمی و ساختن توپ و ساختن پرنده و ماهی با هم کمک نمایند. تا شکل زیبایی را بسازند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

شا گردان در درسهای قبلی با نقاشی و ابزار و مواد آن آشنا شده اند. آنها یاد گرفته اند که چه را می‌خواهند با کمک خطوط در یک صفحه رسم بکشند و آنرا رنگ کنند. در اینجا از یک سیم استفاده می‌کنند که تنها طول دارد.

شاگردان از آن حجم می‌سازند یعنی چیزی می‌سازند که دارای طول، عرض و ارتقاع است. و فضا را اشغال می‌کند.

- همان طوری که می‌دانید سیم ها از نظر جنس و ضخامت انواع مختلفی دارند. بعضی از آنها باریک و برخی هم ضخیم می‌باشند. بعضی دارای پوش‌های رنگه و برخی دیگر بدون پوش بوده، هر یک از انواع سیم ها در صنعت برای اشکال مختلف به کار برده می‌شود. سیم‌های نرم و پوش دار رنگ‌های زیبایی دارند، به آسانی شکل می‌گیرند و برای ساختن کارهای دستی مناسب تر می‌باشند. در صورتیکه سیم در دسترس نباشد از انواع تارهای دبل و نخ‌های پلاستیکی از قبیل تار سُند، طناب، ساقه‌های گندم و برنج، شاخچۀ در ختان، رشمه‌های لوخی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این درس شاگردان با پیچیدن و درهم تنیدن سیم به هم، خط را به حجم تبدیل می‌کنند و یک حجم هندسی به وجود می‌آورند که دارای بافت است. اندازه و رنگ کره را هم خود شان انتخاب می‌کنند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۸- هر دورۀ سنگ

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**هنر دورۀ سنگ**	
۲-اهداف آموزشی • **(دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی)**	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با هنر دورۀ سنگ و دوره‌های تاریخی. ۲- آثار عتیقۀ کشف شدۀ ساخت دست بشر را نام گرفته بتوانند. ۳- آشنایی از طرز زنده گی مغاره نشینی انسانها در مناطق مختلف جهان.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ توضیحی، تفکر انتقادی مباحثۀ گروپی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتاب رهنمایی معلم، تباشیر، تخته، قلم پنسل،کاغذ و چارت تصویری مربوط درس.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کارهای خود، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ سه دورۀ تاریخی، به طور مثال: کدام آثار هنری اولیه در کدام مغارهها کشف شده است.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا در بارۀ آثار هنری قدیم از دوستان و اقارب خویش چیزی شنیداید؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- سؤالات مربوط به درس را معلم به طور جداگانه از شاگردان بپرسد و در اشتباهات شان آنها را متوجه ساخته و کمک نماید. ۲- از آثار کشف شده دورهٔ سنگ قدیم معلم به شاگردان توضیحات دهد. ۳- از آثار کشف شدهٔ غار(لاسکو در فرانسه) و غار (التامیرا در هسپانیه) از روی تصاویر کتاب درسی به شاگردان معلومات مفصل ارائه نماید.	۱- شاگردان جواب سؤالات طرح شده را خوب درک نموده وبه سؤالات پاسخ بگوید. ۲- در مورد سه دوره تاریخی و آثار هنری آن گفتگو نمایند. ۳- شاگردان از تصاویر ۱، ۲، ۳، ۴ کتاب درسی هنرهای دورهٔ سنگ را با دقت بیبیند. ۴- نماینده هر گروپ نتیجه گفتگو ها شان را با دیگران شریک سازند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این درس شاگردان با هنر دورهٔ سنگ آشنا می‌شوند که خود به سه بخش دورهٔ سنگ قدیم (مربوط به هنر دوره مغار ها)، (هنر دورهٔ سنگ میانه) مربوطه به هنر اولین شهرهایی که در کنار دریا ها شکل گرفت و انسان‌های که به کشاورزی و رمه داری می‌پرداختند و هنر دورهٔ سنگ جدید (که زمینهٔ اختراع شبیه بافتی، و چرخ سفالگری و ساختن اثار فلزی را ایجاد کرد) تقسیم می‌شوند. به این ترتیب اهمیت ساخت آثار هنری که پیش از اختراع خط، فرهنگ، اعتقادات و تفکرات انسان‌های اولیه را آشکار می‌کنند، مورد تأکید قرار می‌گیرد.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۹- رنگ

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**رنگ**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با انواع رنگها در طبیعت. ۲- آشنایی با رنگ‌های طبیعی از مواد معدنی. ۳- طریقه ترکیب سه رنگ اصلی و ایجاد رنگهای درجه دوم	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، تفکر انتقادی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	رنگ آبی، قلم مویک نقاشی، قلم پنسل، پنسل پاک، کاغذ نقاشی، ظروف آب.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ انواع رنگها در طبیعت.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** ۱- آیا شما گاهی فکر کرده اید که طبیعت را چه چیزی زیبا ساخته است؟ ۲- در دور وپیش شما چه چیزهایی توجه شما را جلب می‌کند.	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- شاگردان توضیحات درس معلم را دقیقاً بشنوند و رنگ‌های اصلی را بشناسند. ۲- شاگردان به کمک معلم خود طریقه ترکیب رنگ را بیآموزند. ۳- شاگردان می‌توانند برای به دست آوردن رنگهای طبیعی مانند: سیاهی و پودر رنگه از مواد معدنی و رنگ‌های نباتی را ازمواد طبیعی مانند: پوست پیاز، پوست انار بدست آرند و درین بارهٔ با هم گفتگو نمایند. ۴- نتیجه گفتگو را به دیگران مطرح نمایند.	۱- معلم در بارهٔ انواع رنگها به شاگردان توضیحات داده و سه رنگ اصلی را به شاگردان معرفی نمایند. ۲- در ترکیب رنگها به شاگردان رهنمایی نمایند. ۳- طریقه به دست آوردن رنگ‌های طبیعی از مواد معدنی و نباتی به شاگردان شرح دهید.

معلومات اضافی برای معلم

در این درس شاگردان با رنگ‌های اصلی و درجه دوم آشنا می‌شوند و روش کمرنگ کردن و پر رنگ کردن آن ها را یاد می‌گیرند.

از شاگردان بخواهید در یک هفته، فقط در محیط پیرامون خود به انواع رنگ زرد توجه کنند و تنوع آنها را بررسی نمایند. رنگ‌های زرد طبیعی را که در مواد خوراکی، گلها، بدن حیوانات، می‌بینند، با رنگ و سایل مختلف مانند پنسل تراش، شانه پلاستیکی زرد، دوسیه زرد، پارچه زرد، موتر زرد،.... مقایسه کنند. این پروگرام را هر هفته برای یکی از رنگ‌های اصلی و ثانوی عملی نموده. به این ترتیب در طول شش هفته آنها از نظر مشاهدهٔ رنگ‌های درجه اول و دوم، تجربهٔ عمیقی کسب می‌کنند.

از شاگردان بخواهید به رنگ‌های تیره توجه کنند و آنها را با هم مقایسه کنند که رنگ‌های تیره چه خصوصیات دارند؟ چرا تشخیص رنگ‌های تیره مشکل است؟رنگ‌های تیره برای کدام محصولاتی به کار می‌روند؟ در طبیعت رنگ‌های تیره در کدام جاهایی دیده می‌شوند؟ تأثیر رنگ‌های تیره بر انسان چیست؟ از دیدن رنگ‌های تیره چه احساسی به انسان دست می‌دهد؟ سپس این پروگرام را برای رنگ‌های روشن اجرا کنید.

در پروگرام بعدی ازآنها بخواهید به شباهت و نزدیکی رنگ ها در طبیعت توجه کنند، رنگ گل و ساقه آن را با هم درنظر بگیرند و ببینند وقتی رنگ گل ها تغییر می‌کند چه سبزهای متنوعی برای ساقه آنها در طبیعت وجود دارد. هر دو رنگی که در میوه ها، سبزی ها، گل ها، بدن پرنده گان، بال‌های پروانه، بدن حیوانات،درختان، خاک‌های رنگی و..... دیده می‌شود با هم چه ارتباطی دارند و چگونه هماهنگ شده اند.

از شاگردان بخواهید به انواع برگ‌های خزان، میوه ها، کوهستان، دریا، دشت و انواع فضاهای طبیعت نگاه کنند و ببینند که در هر کدام چگونه میان رنگ ها هماهنگی ایجاد شده است.

از شاگردان بخواهید، در آثار صنایع دستی مانند قالین، سوزن دوزی، کلکین شبکه کاری شده با شیشه‌های رنگی، نقاشی و...... به رابطه میان رنگ ها توجه نمایند و در مورد آنها گفت و شنود کنند.

شاگردان را تشویق کنید، هنگام طلوع و غروب آفتاب با دقت رنگ‌هایی را که در آسمان دیده می‌شود، مشاهده کنند و تنوع و تغییرات رنگ ها را بررسی کنند. از آنها بخواهید. اندک رنگ را در نور زیاد و نور کم ببینند و خصوصیات رنگ ها را در کمی و زیادی نور باهم مقایسه کنند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۰- نقاشی از ظرف میوه

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**نقاشی از ظرف میوه**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با نقاشی میوه‌های هرفصل. ۲- آشنایی با رنگهای میوه ها. ۳- درک کردن رنگها در میوه ها.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی کارعملی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	رنگ آبی، ظروف آب، قلم مویک نقاشی، قلم پنسل، پنسل پاک، کاغذ.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	خود را ارزیابی کردن، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعداز سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارهٔ انواع میوه و نقاشی از آنها.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال: ۱**- آیا از قبل در بارهٔ رنگها چیزی می‌دانستید؟ ۲- آیا رسم خود را مانند رنگهای طبیعی میوه ها رنگ آمیزی کرده آید؟	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم طریقه رنگ آمیزی ظرف میوه دار را به شاگردان بفهماند. ۲- معلم شاگردان را به گروپ ها تقسیم کرده بعد از تکمیل نقاشی کارهای شاگردان را ارزیابی نماید. ۳- معلم مُدل را از میوه های مختلف بالای میز بگذارد و از هر زاویه شاگردان آنرا نقاشی کنند.	۱- شاگردان ظرف میوه را توسط پنسل رسامی نمایند. ۲- شاگردان بعد از تکمیل سکیچ آن را رنگ آمیزی نمایند.	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این فعالیت میوه ها مقابل دید شاگردان قراردارد و آنها سعی می‌کنند مشابه آن‌ها را طراحی و نقاشی کنند؛ یا قبل از رسم کردن، در مورد میوه‌های هر فصل صحبت می‌شود و هر یک از شاگردان میوه‌های فصل دلخواه خود را در ظرف تجسم و رسم می‌کند، معلم می‌تواند تصاویرمیوه ها را قبل از نقاشی به شاگردان نشان دهد یا در مورد شکل، رنگ، اندازه و بافت هر یک با آنها گفتگو.کند در نقاشی از دنیای واقعی موضوعات مختلف مانند نقاشی از ظرف میوه(میوه‌های دلخواه شاگرد که مربوطه به یک فصل استند)، انتخاب نوع و تعداد میوه ها به اختیار شاگردان است و باید آنها شکل مورد نظر خود رارسامی و نقاشی کنند؛ اما اگر تعداد و اندازه شکل ها نسبت به صفحه کوچک باشد و در صفحه فضای خالی زیادی باقی بماند، معلم به شاگردان تذکر می‌دهد که اندازه ها را بزرگتر کنند. اگر شاگرد به فضای اطراف موضوع توجه نداشت و فضا سازی را فراموش کرده بود، معلم از او می‌خواهد تا به اطراف هم توجه کند و نشان دهد که ظرف میوه روی قالین است یا روی میز و طرح روی میزی یا رنگ دیوار را در نقاشی خود مشخص کند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۱- هنر بین الهنرین و مصر باستان

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**هنر بین النهرین، ایران و مصر باستان**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- شاگردان باید زیگورات را بفهمند. ۲- با هنرهای بین النهرین آشنا شوند. ۳- با هنرهای ایران آشنا شوند. ۴- با هنرهای مصر باستان آشنا شوند.	
۳- روش‌های تدریس	پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، مباحثهٔ گروهی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	برای پیش برد درس از امکانات دست داشته، عکس ها، کتابها و غیره استفاده شود.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	به شکل کتبی و شفاهی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، طرح نمودن سؤالها و ایجاد فضای سالم برای پیش برد درسی در پیوند با درس گذشته.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال: ۱-** در رابطه به درس، استفاده از تصاویر، کفتن قصه در مورد تاریخ هنر.	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- توجه شاگردان به معلم و موضوع مربـوط به درس. ۲- بحث و گفتگوی گروپی میان شاگردان ۳- به نماینده گی گروپ یکی از شاگردان از معلم سؤال نماید. ۴- برای بهتر شدن معلومات شـان در درس یاد داشتها بیگرند.	۱- توضیحات معلم در مورد درس. ۲- پرسش در مورد درس ۳- توضیح درس و یا بحـث توسـط معلـم و هـم تحلیـل و جمع بندی آن.

معلومات اضافی برای معلم

تمدن بین النهرین را اقوام سومری، اکادی، بابلی در میان رود دجله و فرات به وجود آوردند.و بناهای عظـیم از خشت خام می‌ساختند که زیگورات نام دارد. هنر ایران قبل از اسلام دارای دو بخش است بخش اول آثار مربوط به قبل از دورۀ آریایی ها می‌باشد که در (سیلک، مارلیک و در شوش ایران به دست آمده اسـت. بخـش دوم بـه دورۀ آریایی مربوط می‌شود که مهم ترین آثار آن تخت جمشید است. در مصر باستان مهم ترین بناها مربوط به مقبره‌های فرعونها است که در جهان بنام اهرام مصر مشهور است. در مصر باستان هیکل‌های زیـادی بـه شـکل فراعنه و ملکه ها ساخته شده است. و در داخل اهرام ها از مقبره ها و دیگر اشیای همان زمان حفظ و نگهداری می‌شود.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۲- ساختن حجم‌های ساده با گل رس(مکن)
زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**ساختن حجم‌های ساده با گل رس (مکن)**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی شاگردان با ساختن احجام گلی. ۲- آشنایی با ارزشهای احجام گلی. ۳- آشنایی با ساختن ظروف از گل رس. ۴- آشنایی با وسایلیکه با آن احجام گلی ساخته میشود.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، عملی، مشاهده، وتفکر انتقادی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	گل رس اماده یا خاک رس آماده غربال، آب، پیش بند یا لباس کار، یک خریطۀ پلاستیک، ظرف آب.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه‌های تقدیر تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی).	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ خصوصیات شکل پذیری گل رس در ساختن ظروف	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا تا حال از ظروف گلی استفاده نموده اید؟	۵

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
طرح ساختن سؤال: آیا میدانید که حجم‌های گلی چطور ساخته میشوند؟ معلم محترم: جوابهای شاگردان را به دقت شنیده در صورت ضرورت نظریات خود را به آن اضافه نماید و مسأله را مورد ارزیابی قرار دهد.	۱- شاگردان به موضوع درس توجه جدی داشته و هم زمان به تفکر میروند سپس فشرده موضوع را یاد داشت کنند. ۲- به شکل گروپی به گفتگو بپردازند. ۳- نماینده‌های گروپها فشردهٔ موضوع به حضور داشت معلم در درس صنف ارائه کنند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

شاگردان در صنف هفتم در درس ۱۱ با ساختن و آماده کردن گل رس به ویژه گی‌های شکل پذیری و نقش پذیری آن آشنا می‌شوند. و از تودهٔ گل، به میل خود، یک حجم هندسی یا غیر هندسی می‌سازند.

کار با گل رس: ساده ترین و دسترس ترین مادهٔ که در اطراف انسان وجود دارد، خاک و گل است؛ انسان با شکل دادن به گل، آثار فراوانی تولید کرده است. این آثار شامل لوحه ها و حجم‌های گلی می‌باشد.

شاگردان ممکن است کار با گل و گل بازی راتجربه کرده یا با آن آشنا باشند. درهر صورت، آنها در جریان کار، با خصوصیات گل که مادهٔ نرم، شکل پذیر و نقش پذیر است آشنا می‌شوند و آن را تجربه می‌کنند.

نقش‌های برجسته و بسیاری از شاهکارهای معماری، ظروف و اشیای مختلف مصرفی و هنری، خشت پخته، کاشی و هیکل از جملهٔ آثاری استند که از گل ساخته شده اند.

با مراجعه به موزیم ها وگشت و گذار در نقاط مختلف کشور، می‌توان نمونه‌های زیبا و فراوان سفالی را دید. ماده اصلی تشکیل دهندهٔ سفال گل رس است.

برای آماده ساختن گل رس، یک روز قبل خاک رس را با غربال صاف کنید،یک پیمانه خاک را در ظرف مناسب بریزید، کم کم به آن آب اضافه کنید و به آرامی آن را مثل خمیر مشت بزنید و آن را بمالید تا برسد. وقتی گل به دست نچسپید معنای آنرا دارد که آب آن به اندازه است. گل آماده را در یک خریطه پلاستیکی بپچید و نگهداری کنید.

در موقع کار مقدار کمی گل را به شکل میله در آورید و آن را خم کنید. در صورتی که ترک بر ندارد برای کار آماده است. اگر ترک برداشت دست خود را تر کنید و آن را با فشار انگشت ها بچسپانید تا آماده شود

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۳- نقاشی از فصل دلخواه

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**نقاشی از فصل دلخواه**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با چهار فصل سال. ۲- آشنایی شاگردان به خصوصیات هر فصل در سال. ۳- آشنایی شاگردان به رنگهای چهار فصل.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه گروپی، عملی، نمایشی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	پنسل، پنسل پاک، کاغذکارک، رنگ آبی، تخته نقاشی، مویک، تصاویر هر فصل سال.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	دیدن دقیق کار هر شاگرد مشاهده، درجه‌های تقدیر، ارزیابی مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، فصل دلخواه خود را نقاشی کنند.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا می‌دانید در هر فصل سال رنگ‌های طبیعت چه رنگ را به خود می‌گیرد؟ آیا برجستگی و خصوصیات رنگ هر فصل را بیان کرده می‌توانید؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
معلم مکلف است که با طرح سؤال عنوان درس جدید را به شاگردان شرح نمایند. معلم فعالیت‌های گروپ ها را به دقت تمام تعقیب نموده و آنها را مورد ارزیابی قرار دهد و دیدگاهی خود را به موضوع ابراز کند.	۱- شاگردان مکلف اند که سخنان معلم را در ارتباط به درس با دقت تمام بشنوند و موضوعات مهم درس را یاد داشت نمایند. ۲- گروپ ها به مباحثه بپردازند. ۳- نماینده هر گروپ فشرده موضوع به دیگران بگویند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

این درس شبیه درس ۹ اجرا می‌شود. دراین فعالیت ویژه گی‌های هر فصل در صنف مطرح می‌شود و معلم با شاگردان گفتگو می‌کند. سپس هر یک از شاگردان فصل دلخواه خود را انتخاب می‌کنند. معلم   می‌تواند قبل از شروع نقاشی، تصاویر متنوعی از فصل‌های سال را به شاگردان نشان دهد و نقاشی ها راکنار هم بگذارد تا هر یک از شاگردان تصویر ذهنی خود را از موضوع ترسیم و رنگ آمیزی کند.

پلان راهنمای تدریس درس ۱۴- حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری

زمان تدریس: (دو ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**حجم سازی با گل رس به روش انگشتی یا فشاری**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با ساختن حجم گلی میان خالی. ۲- آشنایی با حجم سازی به روش انگشتی. ۳- ساختن یک ظرف دلخواه به روش انگشتی.	
۳- روش‌های تدریس	روش‌های پرسش و پاسخ، کار عملی، توضیحی، تفکر انتقادی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	گل رس آماده یا خاک رس آماده، غربال، آب، پیش بند یا لباس کار، یک خریطۀ پلاستیک، ظرف آب.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کردن کار خود، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، متوسط،خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی)	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ خصوصیات شکل پذیری و نقش پذیری گل رس، روش ساختن ظرف با گل رس.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا تا به حال ظرف گلی را ساخته اید؟	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم مکلفیت دارد که با شاگردان عملاً کار کند. مقداری خاک رس غربال شده و مقداری آب را در اختیار شاگردان قرار دهد از آنها بخواهد تا گل رس بسازند. ۲- شاگردان را راهنمایی کند تا گل را برای شروع کار آماده کنند. ۳- فعالیت شاگردان را مشاهده کند و نتایج مشاهدات خود را یاد داشت کنید.	۱- گل رس بسازند. ۲- گل را خوب می‌کوبند تا آماده بکار شود. پس آن را برای شروع به کار امتحان کنند. ۳- گل را به کمک انگشتان خود به صورت گلوله بسازند. ۴- گلوله (توپ گلی) را در یک دست قرار دهند و با شصت دست دیگر در آن سوراخی ایجاد کنند. ۵- چهار انگشت خود را بر دیوارهٔ خارجی و انگشت شصت را در داخل آن قرار دهند. با فشار انگشتان گلوله را به شکل ظرف دلخواه تیار کنند.	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

ساده ترین و فراوان ترین مادهٔ که در اطراف انسان وجود دارد، خاک و گل است؛ انسان با شکل دادن به گل، آثار فراوانی تولید کرده است. این آثار شامل لوحه ها و حجم‌های گلی است.

شاگردان ممکن است کار با گل و گل بازی راتجربه کرده یا با آن آشنا باشند. درهر صورت، آنها در جریان کار، با خصوصیات گل که مادهٔ نرم، شکل پذیر و نقش پذیر است آشنا می‌شوند و آنها را تجربه می‌کنند.

نقش‌های برجسته و بسیاری از شاهکارهای معماری، ظروف و اشیای مختلف مصرفی و هنری، خشت پخته، کاشی و مجسمه از جمله آثاری هستند که از گل ساخته شده اند.

با مراجعه به موزیم ها وگشت و گذار در نقاط مختلف کشور، می‌توان نمونه‌های زیبا و فراوان سفالی را دید. ماده اصلی تشکیل دهندهٔ سفال گل رس است.

برای آماده ساختن گل رس، یک روز قبل خاک رس را با غربال صاف کنید،یک پیمانه خاک را در ظرف مناسب بریزید، کم کم به آن آب اضافه کنید و به آرامی آن را مثل خمیر مشت بزنید و آن را بمالید تا برسد. وقتی گل به دست نچسپید آب آن به اندازه است. گل آماده را در یک خریطه پلاستیکی بپچید و نگهداری کنید.

در موقع کار مقدار کمی گل را به شکل میله در آورید و آن را خم کنید. در صورتی که ترک بر ندارد برای کار آماده است. اگر ترک برداشت دست خود را تر کنید و آن را به فشار انگشت ها بچسپانید تا آماده شود.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۵(هنر هندباستان، چین باستان و هنر چاپان)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**هنر هندباستان، چین باستان و هنر چاپان**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی شاگردان با هنر باستانی هندوستان. ۲- آشنایی شاگردان با هنر باستانی چین. ۳- آشنایی شاگردان با هنرهای چاپان. ۴- درک کردن آثار هنری هندوستان، چین و چاپان.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه گروپی و مشاهده.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	تصاویر از هنر هند، چین و چاپان در صورت نبودن تصویر ازتصاویر کتاب درسی استفاده بعمل آید.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه ها تقدیر تقدیر (اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارتهای ارتباطی).	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان در هر درس سؤالات طرح شود.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: آیا در مورد هنرهای هند، چین و چاپان چیزی می‌دانید **طرح سؤال:** آیا درمورد هنرهای حوزه جنوب شرق چیزی میدانید ؟	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- شاگردان به هنرهای هند، چین و چاپان معلومات پیدا کنند. ۲- هنرهای هند، چین و چاپان را باهم مقایسه نمایند. ۳- در مورد هنر با هم گفتگو نمایند و نتیجه آنرا نماینده گروپ به دیگران بگویند.	۱- معلم در مورد هنر هندوستان، چین و چاپان توضیحات بدهد. ۲- معلم شاگردان را به گروپ‌های لازم تقسیم نماید. ۳- شاگردان در گروپهای شان در مورد هنرهای هند، جاپان، و چین با هم گفتگو کنند. ۴- معلم مکلفیت دارد که فشردهٔ تهیهٔ شدهٔ نماینده گان صنف را به دقت دنبال و بعداز جمع بندی و به ارزیابی آن بپردازد.

معلومات اضافی برای معلم

در این درس تأثیرات هنر چین بر هنر جاپان مطرح شده است و اهمیت دین و اعتقادات دینی در شکل گیری فرهنگ و آثار هنری این کشور ها مورد تأکید قرار گرفته است.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۶(بافت)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**بافت**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱-آشنایی شاگردان با بافت‌های طبیعی ومصنوعی. ۲ - آشنایی شاگردان با رنگهای بافت‌های طبیعی و مصنوعی. ۳ - درک بافت‌های طبیعی مصنوعی و ارزش‌های بصری و لامسه یی آن.	
۳- روش‌های تدریس	مشاهده، توضیحی، مباحثه یی و گروپی	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	چارت تصویری از اشکال طبیعت، کتاب درسی، تخته و تباشیر قلم پنسل و کاغذ.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	ارزیابی کار خود،عملی درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارهٔ بافت‌های طبیعی و مصنوعی.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: آیا تا به حال در نقاشی‌های تان بافت طبیعی و مصنوعی را به کاربُرده آید.؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم مکلفیت دارد که بافتهای طبیعی و مصنوعی را به شاگردان عملاً نشان دهد. ۲- در مورد رنگهای بافتها به شاگردان توضیحات بدهد. ۳- ظرافت‌های رنگهای بافتها را به آنها نشان دهد.	۱- بافتهای طبیعی و مصنوعی را بدانند. ۲- بافتها بصری و لامسه ای را درک نمایند. ۳- به بافت‌های مختلف آشنایی حاصل نمایند. ۴- بافتهای متنوعی را در نقاشی‌های شان به کار ببرند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این درس شاگردان با « بافت» و انواع آن آشنا می‌شوند. از آن ها بخواهید انواع بافت‌های طبیعی و مصنوعی را در محیط اطراف خود مشاهده کنند و در صنف دربارهٔ آنها با هم گفتگو کنند. شاگردان در درس‌های ششم و نزدهم ساختن حجم هندسی بافت دار را با سیم تجربه می‌کنند. در درس‌های یازدهم و سیزدهم پس از ساختن حجم ها، با ایجاد خراش، اضافه کردن گل، نقش اندازی یا روش‌های دیگر بافت‌های متنوعی روی سطح کار ایجاد می‌کنند تا زیباتر شود. در درس هفدهم با رنگ آمیزی حجم‌های گلی، بافت بصری ایجاد می‌کنند.

باید توجه داشت که این خصوصیات به مرور زمان تغییر می‌کند. همزمان با رشد فزیکی، شاگردان از نظر ذهنی هم انکشاف پیدا می‌کنند و به واقعیت و دنیای واقعی نزدیک می‌شوند. آنها کم کم به تناسب و اندازه‌های واقعی شکل ها و بافت‌ها توجه می‌کنند. رنگ‌های واقعی را برای رنگ آمیزی به کار می‌برند.

بافت ها پوشش ظاهری هر شکل طبیعی و مصنوعی بوده که گاهی فقط دیدنی است و گاهی با لمس کردن احساس می‌شود و ارزش بصری و لامسه یی دارد؛ بافت ها به دو نوع تقسیم می‌شود که بافت طبیعی و مصنوعی می‌باشد.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۷(رنگ کردن حجم‌های گلی)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**رنگ کردن حجم‌های گلی**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی به ساختن حجم‌های گلی و طریقۀ رنگ آمیزی آن. ۲- علاقه مندی به ساختن ظروف از گل. ۳- اهمیت حجم‌های گلی و استفاده از آنها.	
۳- روش‌های تدریس	عملی، مشاهده، توضیحی، مباحثه یی و گروپی	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	رنگ آبی، مویک، پنسل، گل رس، ظرف آب، کارد برش و پیش بند یا لباس کار خریطۀ پلاستیکی.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارۀ نقاشی کردن و رنگ آمیزی حجم گلی.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: طرح سؤال: آیا تا به حال کدام ظرف را رنگ آمیزی کرده اید؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم ملکفیت دارد که یک حجم گلی رنگ آمیزی شده و یا تصویر آن را به شاگردان نشان دهد. ۲- در مورد ظرافت آن به شاگردان معلومات دهد. ۳- در مورد نقش و دیزاین کردن حجم‌های گلی به شاگردان معلومات دهد. ۴- در مورد رنگ آمیزی به آنها معلومات دهد و کارهای شانرا ارزیابی نماید.	۱- یک حجم گلی دیزاین کنند. ۲- در مورد رنگ آمیزی و ظرافت آن دقیق باشند. ۳- زیبایی ها را درنظر بگیرند. ۴- کارهای تکمیل شده راشاگردان به نمایش بگذارند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

در این فعالیت شاگردان حجم‌های ساختهٔ دست خود را رنگ آمیزی می‌کنند. باید رنگ‌های سطوح مختلف حجم هماهنگی داشته باشند و از هر زاویه یی که به ظرف نگاه کنیم زیبا باشد. شاگردان می‌توانند طرح‌های متنوعی برای رنگ آمیزی ظرف ها ارائه دهند.آن طرح ها باید با شکل ظرف هماهنگی داشته باشد. (مانند تصاویر کتاب درسی) بنابر این در این فعالیت هم شاگردان نقاشی ذهنی را با رنگ انجام می‌دهند.

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۸ (هنر یونان باستان و هنر روم باستان)

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**هنر یونان باستان و هنر روم باستان**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهدف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با هنر یونان قدیم و هنر روم باستان. ۲- آشنایی با شیوه کار هنر یونان و روم باستان. ۳- درک شیوه‌های هنرمندان یونان و روم.	
۳- روش‌های تدریس	مشاهده، توضیحی، مباحثه یی،گروپی عملی و نمایشی.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، کتابهای تاریخ ارتباط به درس تباشیر، تخته صنف.	
۵- شیوۀ ارزیابی	باز نگری خودی، درجه‌های تقدیر (اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان،پرسش و پاسخ در بارۀ درس مربوط.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: سؤال طرح شود که شاگردان به دقت فکر کنند و باعث ایجاد انگیزه گردد. آیا تفاوتهای هنرهای یونان و روم را مقایسه کرده می‌توانید؟	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزشیابی)
۳۵ دقیقه	۱- شاگردان باید در بارهٔ هنرهای یونان و روم بدانند. ۲- هنرهای یونان و روم را مقایسه کرده بتوانند. ۳- شاگردان طریقه کار هنرمندان روم را بدانند.	۱- معلم مکلفیت دارد که در مورد هنرهای یونان و روم معلومات دهد. ۲- تفاوت‌های هنرهای یونان و روم را به شاگردان بفهماند. ۳- هنرهای روم از کجا ریشه گرفته به آنها توضیح دهد.

معلومات اضافی برای معلم

این درس به اولین هنرهای طبیعت گرا که در آثار نقاشی و هیکل سازی خود از عالم واقعی تقلید می‌کردند، می‌پردازد. در آثار این تمدن ها دید عینی بر دید ذهنی غلبه دارد و هنرمند زیبایی طبیعت و آنچه با چشم دیده میشود را ستایش می‌کند و تلاش می‌نماید تا از آنها تقلید کند.

هنر و فرهنگ عامل تعیین کنندهٔ هویت هرملت است. آشنایی با عوامل تاریخی که درشکل گیری فرهنگ هر کشور تأثیر داشته بیان ارزش و اهمیت هنر و فرهنگ « ازگذشته تا به حال» در سر نوشت ملت ها، از ضرورت‌های آموزشی نسل جدید است. از این نظر تاریخ هنر جزء مهمی از تاریخ هر کشور است که زمینهٔ تحولات فکری و بنیان گذار تغییرات اساسی ملت ها در طول تاریخ است.

آشنایی با قدامت و ارزش هنر و فرهنگ هر کشور و حرکت در جهت شناخت، حفظ و نگهداری، احیا، ترویج و تولید آثار فرهنگی و هنری، عامل انکشاف ملت هاست. بنابر این بررسی اجمالی تاریخ هنر افغانستان و جهان دراین دورهٔ تحصیلی که زمان شکل گیری شخصیت نو جوانان است، اهمیت زیادی دارد، نوجوانانی که با تاریخ، هنر و فرهنگ سر زمین خود آشنایی کامل داشته باشند، هرگز دچار خود باختگی فرهنگی نخواهند شد و زیر بار نفوذ تهاجمات فرهنگی بیگانگان قرار نخواهندگرفت.

پلان راهنمای تدریس درس ۱۹- ساختن انواع حجم‌های سیمی

زمان تدریس: (ساعت درسی)۹۰ دقیقه

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**ساختن انواع حجم‌های سیمی**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - آشنایی با حجم‌های سیمی. - آشنایی با روش ساخت حجم‌های سیمی. - ساختن یک نمونه حجم هندسی (ماهی یا پرنده)	
۳- روش‌های تدریس	روش‌های پرسش و پاسخ، نمایشی، توضیحی، تفکر انتقادی	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	سیم نازک پوش دار (یا ماده جایگزین مثل طناب، ساقهٔ گندم و برنج و...) کاغذ رنگه، چسب، یک توته چوب ۱۰ سانتی متر، مواد تزینی.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه‌های تقدیر(اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، پرسش و پاسخ در بارهٔ سیم و قابلیتهای آن، مواد مشابه که برای حجم سازی مناسب است. شکل بدن ماهی و پرنده.	زمان به دقیقه ۱۰
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** برای ترسیم یا ساختن یک ماهی یا پرنده چه می‌کنید؟	۱۰ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- روش ساختن کرهٔ سیمی را از شاگردان بپرسید. ۲- روش ساختن حجم‌های سیمی را توضیح دهید. ۳- فعالیت شاگردان را مشاهده کنید و نتایج مشاهدات خود را نوشته کنید.	۱- در بارهٔ ساختن کرهٔ سیمی با هم گفتگو نمایند. ۲- سیم یا ماده مشابه و سایر مواد کار را آماده کنند. ۳- سیم را به دور توته چوب بپیچند. (مانند روش کره سیمی). ۴- دور دادن سیم را ادامه دهند تا شکل بدن پرنده یا ماهی ساخته شود. ۵- چشم ها، دهان یا منقار، بال و دم را به آن اضافه کنند تا شکل کامل شود. ۶- حجم‌های ساخته شده را نمایش دهند و در باره آنها گفتگو کنند.	۷۰ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

شاگردان در این درس ساختن حجم‌های غیر هندسی را تجربه می‌کنند. با پیچیدن و درهم شدن یک سیم یا مادهٔ مشابه خط را به یک حجم غیر هندسی تبدیل می‌کنند و بافت به وجود می‌آورند.

برای آشنایی با حجم‌های هم روش مشابه به کار می‌رود. با توجه به حجم‌های هندسی و غیر هندسی، شاگردان را به جستجو در طبیعت و ساختهٔ دست‌های بشر و آثار هنری وادارید. آشناترین حجم هندسی در طبیعت کره است که در شکل بسیاری از میوه ها دیده می‌شود. سیارات، ستارگان و زمینی که بر روی آن زنده گی می‌کنیم، حجم کروی دارند، اگر چه ما اغلب آنها را به صورت مسطح می‌بینیم.

تنوع حجم‌های غیر هندسی در طبیعت بسیار زیاد است. بدن ماهی ها، پرنده گان، تنهٔ درختان، کوهها و تپه‌های ریگی، انواع سنگ ها و بسیاری از پدیده‌های طبیعی، حجم‌های غیر هندسی اند و فضا را اشغال می‌کنند.

پلان راهنمای تدریس درس ۲۰- هنر مسیحیت

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**هنر مسیحیت**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان به هنرهای صدر مسیحیت آشنا شوند. - آشنایی با هنر بیزانس در هنر مسیحیت. - آشنایی به شیوه هنر گوتیک در کشور ایتالیا.	
۳- روش‌های تدریس	روش‌های پرسش و پاسخ، توضیحی،تفکر انتقادی	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، تباشیر و تصویر مربوط به درس تخته صنف.	
۵- شیوۀ ارزیابی	ارزیابی کارخود، درجه‌های تقدیر(اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی شاگردان، به گروپ ها تقسیم شوند و در بارۀ هنر صدر مسیحیت، بیزانس و هنر گوتیک مباحثه نمایند.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** آیا به تاریخ هنر کشورهای جهان از قبل آشنایی داشتید؟	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
معلم مکلفیت داردکه: ۱-هنر صدر مسیحیت، بیزانس و هنر گوتیک برای شاگردان توضیح نماید. ۲-معلم در تنظیم فعالیت گروپها به شاگردان رهنمایی و کمک نماید. ۳-معلم از فعالیت هر گروپ شاگردان دیدن بعمل آورده آن را ارزیابی نمایند و نتیجه آن را نوشته کند.	۱- توجه و دقت شاگردان به معلم در مورد موضوع درس. ۲- شاگردان در مورد درس گفتگو نمایند. ۳- شاگردان باید از نکات مهم درس مربوط را یاد داشت کنند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

این درس با هنر صدر مسیحیت و یا ادیانی که در آثار آن بناء بر زعم شان دید ذهنی بر دید عینی غلبه دارد و هنرمندان از طریق نمایش دید ذهنی در نقاشی و هیکل سازی سعی کردند و به آثار خود ارزش معنوی بخشیده و اهمیت آنها را نشان داده اند. مهم ترین موضوع این آثار صحنه‌های مختلف زنده گی حضرت مسیح (ع) و حضرت مریم است ساختن و تزیین کردن کلیسا ها که محل عبادت مسیحیان است از مهم ترین وظایف هنرمندان مسیحی بوده است.

پلان راهنمای تدریس درس ۲۱- ساختن کاردستی با مواد طبیعی

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**ساختن کاردستی با مواد طبیعی**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر نایل آیند. - آشنایی شاگردان از کارهای دستی که از مواد طبیعی ساخته می‌شود. - شاگردان ارزش کارهای دستی را بفهمند. - اهمیت کاردستی را درک کنند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی و مباحثه، کارعملی، مشاهده.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	سنگ ریزه، برگ، خسته، کاغذ، قیچی، پوست تنه درخت، پر پرنده گان، گلبرگ ها و سرش.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	ارزیابی کار خود، درجه‌های تقدیر(اعلی، عالی، خوب،متوسط، ضعیف و مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی شاگردان، پرسی پرسش و پاسخ در بارهٔ درس مربوط را با استفاده از مواد طبیعی کار را اغاز نماید.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** طرح نمودن سؤالات در مورد درس به طور مثال: از کدام اشیای طبیعی می‌توان کار دستی ساخت.	۵ دقیقه

۱-۶ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم به طرح نمودن سؤال بپردازد. ۲- در مورد ساختن کاردستی به شاگردان رهنمایی کند. ۳- کارهای شاگردان را مورد ارزیابی قرار داده و نتیجه آن را نوشته کند.	۱- شاگردان به سؤالات معلم دقیقاً گوش دهند. ۲- شاگردان در مورد کاردستی به گفتگو بپردازند. ۳- کارهای دستی شان را به نمایش بگذارند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

این درس تجربهٔ جالبی برای جمع آوری بافت‌های طبیعی مانند انواع برگها، شاخه ها و پوست تنه درختان است. انواع سنگها، خسته ها، پر پرنده گان و هر چه درمحیط اطراف وجود دارد برای تهیه یک کاردستی به کار می‌رود. شکل رنگ و بافت هر یک از این نمونه ها، شاگردان را با ساختن یک شکل آشنا و هدایت می‌کند و آن ها می‌توانند بر اساس این ویژه گی ها به شکل یابی بپردازند و بعد شکل سازی کنند و کاردستی زیبایی را بوجود آورند.

کاردستی، محصول هماهنگی بین ذهن، چشم و دست شاگردان در ساختن اشیا و حجم‌های گونا گون است. در عملیهٔ ساختن اشیا شاگردان ابتدأ به شکل یابی از محیط و سپس به شکل سازی می‌پردازند.

در شکل یابی؛ شاگردان مواد اطراف محیط خود را مشاهده می‌کنند و سعی می‌کنند موادی را که مشابه چیزی است پیدا نمایند. مانند یک قطعه سنگ یا پارچه، از چوب که ممکن است شبیه یک پرنده باشد، محل چشم و منقار آن را با مواد رنگه مشخص سازند تا کامل شود. در شکل سازی؛ مواد را مطابق طرح ذهنی خود تغییر شکل می‌دهند، آماده می‌کنند، کنار هم می‌گذارند و یا با همدیگر وصل می‌کنند تا آنچه را که می‌خواهند بسازند؛ مثلاً: از گل رس یک پرنده می‌سازند.

پلان راهنمای تدریس درس ۲۲- آشنایی با هنرمندان افغانی

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب	شرح مطالب	
۱- عنوان درس	**آشنایی با هنرمندان افغانی**	
۲-اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)	از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: - شاگردان با هنرمندان افغانی آشنایی حاصل نمایند. - با آثار هنری و فرهنگی هنرمندان ارزش قایل شوند. - در مورد اهمیت آثار و شیوه‌های کار آنها را بیآموزند.	
۳- روش‌های تدریس	توضیحی، مباحثه و مشاهده.	
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس	کتاب درسی، قلم پنسل، کتابها در مورد هنرمندان.	
۵- شیوهٔ ارزیابی	درجه‌های تقدیر، ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.	
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	**فعالیت مقدماتی:** بعد از سلام و احوال پرسی شاگردان به گروپها تقسیم شوند و در مورد شخصیت‌های هنری افغانی گفتگو کرده و نتیجه را نماینده گروپ به دیگران بگوید.	زمان به دقیقه ۵
	ایجاد انگیزه: **طرح سؤال:** در منطقه خود کدام هنرمندان را می‌شناسید؟	۵ دقیقه

۶-۱ – فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	مدت زمان
۱- معلم مکلفیت دارد که در مورد سه شخصیت برجسته هنرمند افغانی معلومات دهد. ۲- در مورد شخصیت‌های هنری پرسش ها را طرح نماید. ۳- نتیجه پاسخ ها مورد ارزیابی قرار گیرد.	۱- شاگردان به سخنان معلم دقیقاً گوش فرا دهند. ۲- پرسش ها را جواب درست ارائه کنند. ۳- به ارزیابی خودی بپردازند.	۳۵ دقیقه

معلومات اضافی برای معلم

این درس به معرفی سه نفر از مشهورترین هنرمندان افغانی، استاد غلام محمد میمنه گی، استاد عبدالغفور برشنا و استاد غوث الدین غوثی می‌پردازد. معرفی هر یک با شرح مختصری از زنده گی ایشان شروع می‌شود و سپس به اثر گذاری تحول هنرهای تجسمی در کشور اشاره می‌شود.

به ضمیمهٔ بخش تاریخ هنر افغانستان درس‌های هنرهای افغانی که تداوم سنت‌های دورهٔ اسلامی را در فرهنگ معاصر نشان می‌دهد، و آشنایی با مکاتب هنری کشور که روش تربیهٔ هنرمندان رشته‌های مختلف را بر اساس شیوه‌های معاصر بیان می‌کند و با تاریخ هنر معاصر افغانستان ارتباط دارد، ارائه شده است.
هم چنین در بخش آشنایی با هنرمندان افغانی درهر صنف هنرمندان تأثیرگذار معاصر در زمینهٔ هنرهای تجسمی به طور اجمالی معرفی شده اند تا شاگردان با چگونگی شکل گیری حرکت‌های هنری هنرمندان معاصر جریان ساز، آشنا شوند.
در زمینه باز دید از بناهای تاریخی، موزیم ها و کارگاه‌های هنری، تاریخ هنر، بازار ها یا فروشگاه‌های هنرهای دستی (سنتی) هر منطقه، معرفی مشاهیر هنری هر ولایت و توجه در زمینه‌های مختلف فرهنگی و هنری ملی و محلی باعث تعمیق آموزش و تحکیم یادگیری خواهد شد. تاریخ هنر جهان به نحوی ارائه شده است که شاگردان علاوه بر آشنایی با آثار هنری جهان در طول تاریخ به اهمیت تأثیر گذاری و تأثیر پذیری فرهنگی در طول تاریخ توجه کنند.

آشنایی با موزیم‌های ملی افغانستان

موزیم جای است که آثار تاریخی، فرهنگی و هنری کشور در آن نگهداری می‌شوند. حفظ نمونه‌های هنری و تاریخی از نظر فرهنگی اهمیت زیادی دارد. دولت با ایجاد موزیم‌های مختلف به حفظ و نگهداری آثار می‌پردازد. موزیم ملی افغانستان در سال ۱۲۹۷ هـ‌ش تحت نام عجایب خانه، اساس گذاشته شد و در ابتدا شامل نسخه‌های خطی و تفاسیر قرآن عظیم‌الشان، دست دوزی‌های نایاب، وسایل حربی، بیرق و... بود. این آثار در حوادث سال‌های ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ هـ‌ش تحت حملات مدهش واقع شد و در سال ۱۳۰۸ هـ‌ش باقی ماندهٔ آن به ساختمان دیگری منتقل شد و به نام موزیم کابل زمینهٔ فعالیت مناسب یافت. در سال ۱۳۳۹ هـ ش با همکاری هیأتی از یونسکو تشکیلات موزیم ملی کابل با در نظر داشت معیارهای علمی اصلاح شد. موزیم کابل از سال ۱۳۵۲ هـ ش. موزیم ملی افغانستان نام گرفت.

در سال ۱۳۵۳هـ‌ش. الماری ها و ویترین‌های موزیم به شکل عالی دیزاین شد؛ تا آثار به نمایش گذاشته شود و شعبات جدید بازسازی و مرمت کاری فعال گردید و آثار باستانی فهرست بندی شد. بعد از آغاز جنگ‌های داخلی که متأسفانه سال ها طول کشید. موزیم ملی افغانستان زمینهٔ مناسب انکشاف را نیافت.

در موزیم ملی افغانستان آثار متعددی از ساحات مختلف کشور که مربوط به عصرهای گوناگون مانند: عصر سنگ، عصر برونز و عصر آهن می‌باشد نگهداری می‌شود. علاوه بر آن آثار متعددی از مدنیت‌های اولیهٔ افغانستان مانند مدنیت کریکو- باختری، کریکو-بودیک و مدنیت گندهارا در این موزیم نگهداری می‌شود.

فهرست منابع

صنف هفتم

۱- رهنمای تدریس نقاشی برای کودکان و نوجونان، غلام محی الدین شبنم غزنوی،۱۳۸۰

۲- راهنمای درس هنر، برای معلمان دوره اول ابتدایی اول، دوم و سوم ابتدایی کد۵۳/۴، ۱۳۸۵

۳- اصول و مبانی هنرهای تجسمی، دکتر محمدحسین حلیمی.

۴- مبانی هنرهای تجسمی، فنی و حرفه ای کد۲۱/ ۳۵۸، سال ۱۳۸۶.

۵- اصول و مبانی هنرهای تجسمی، دکتر محمد حسین حلیمی

٦- طرح و شکل «کلاس مقدماتی من در با هاوس» یوهانس ایتن

۷- طراحی ۱ فنی و حرفه یی: کد ۳۵۹/۹۲، ۱۳۸٦

۸- کتاب رنگ، ایتن

۹- کارگاه چاپ دستی ۱ فنی وحرفه یی، کد ۳۵۸/۲۰، ۱۳۸٤

۱۰- دایرة المعارف هنر، رویین پاکباز

۱۱- تاریخ هنر، ارنست کامبریج، نشرنی، تهران، ۱۳۸۰

۱۲- تاریخ هنر جهان، فنی و حرفه یی، کد ۳۵۸/٤۰ و ٤۷۰/۷، ۱۳۸٦

۱۳- سیر هنر در تاریخ ۱، پیش دانشگاهی، کد ۳/ ٥۹٤، ۱۳۸٦

١٤- افغانستان (مجموعه مقالات)، مترجمان هوشنگ اعلم و مرتضی اسعدی.

۱۵- فشرده تاریخ افغانستان، فاروق انصاری، مرکز مطالعات، کابل، ۱۳۸٦

١٦- تاریخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبیبی

۱۷- تاریخ خط و نوشته‌های کهن افغانستان، عبدالحی حبیبی

۱۸- موزیم شناسی و سیر موزیم ها درافغانستان، دپارتمنت اتنوگرافی و باستان شناسی، پوهنځی علوم اجتماعی، پوهنتون کابل، پوهندوی محمد رسول باوری، کابل ۱۳۷۵